

Forenzičko računovodstvo i otkrivanje računovodstvenih manipulacija

Hutinec, Sara

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Economics and Business / Sveučilište u Zagrebu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:148:427357>

Rights / Prava: [Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International](#)/[Imenovanje-Nekomercijalno-Dijeli pod istim uvjetima 4.0 međunarodna](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-02-04**

Repository / Repozitorij:

[REPEFZG - Digital Repository - Faculty of Economics & Business Zagreb](#)

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet - Zagreb

Preddiplomski stručni studij Poslovna Ekonomija
Računovodstvo i financije

FORENZIČKO RAČUNOVODSTVO I OTKRIVANJE
RAČUNOVODSTVENIH MANIPULACIJA

Završni rad

Sara Hutinec

Zagreb, rujan 2023.

Sveučilište u Zagrebu
Ekonomski fakultet - Zagreb
Preddiplomski stručni studij “Poslovna Ekonomija”
Smjer: Računovodstvo i financije

**FORENZIČKO RAČUNOVODSTVO I OTKRIVANJE
RAČUNOVODSTVENIH MANIPULACIJA**

Završni rad

Mentor: Prof. dr. sc. Ivana Mamić Sačer
Student: Sara Hutinec
JMBAG: 0015228610

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Izjavljujem i svojim potpisom potvrđujem da je završni rad isključivo rezultat mog vlastitog rada koji se temelji na mojim istraživanjima i oslanja se na objavljenu literaturu, a što pokazuju korištene bilješke i bibliografija.

Izjavljujem da nijedan dio rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz necitiranog rada, te da nijedan dio rada ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za bilo koji drugi rad u bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili obrazovnoj ustanovi.

Zagreb, 18.09.2023.

(mjesto i datum)

(vlastoručni potpis studenta)

Sadržaj

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj istraživanja	1
1.2. Izvori podataka i metode istraživanja	2
1.3. Struktura rada	2
2. SPECIFIČNOSTI PREVARE I RAČUNOVODSTVENIH MANIPULACIJA.	3
2.1. Pojam računovodstvene prijevare i računovodstvenih manipulacija	3
2.2. Povijest prijevare i manipulacije	5
2.3. Područja i vrste prijevare i računovodstvenih manipulacija	6
2.4. Ciljevi manipuliranja financijskim izvještajima	10
2.5. Otkrivanje i zaštita od računovodstvenih prijevare	12
3. POJAM I ZNAČAJKE FORENZIČKOG RAČUNOVODSTVA.....	16
3.1. Definicija i povijest forenzičkog računovodstva	16
3.2. Forenzičko računovodstvo u okviru tradicionalnog računovodstva	20
3.3. Obilježja i vrste forenzičkog računovodstva	21
3.4. Ciljevi forenzičkog računovodstva	23
3.5. Profesija forenzičkog računovođe	25
3.6. Forenzičko računovodstva i forenzička revizija	28
4. PRIMJENA I PROCESI U FORENZIČKOM RAČUNOVODSTVU	30
4.1. Temeljni pristupi u forenzičkim istraživanjima	30
4.2. Primjena i okvir djelovanja forenzičkog računovodstva	31
4.3. Tehnike i modeli analize u forenzičkom istraživanju	33
5. FORENZIČKO RAČUNOVODSTVO U FUNKCIJI OTKRIVANJA MANIPULACIJA FINANCIJSKIM IZVJEŠTAJIMA.....	34
5.1. Metode otkrivanja manipulacija s financijskim izvještajima	34
5.2. Tijek istrage forenzičkog računovodstva	35
5.3. Primjeri računovodstvenih prijevare i uloga forenzičkog računovodstva u njihovu otkrivanju.....	36
6. ZAKLJUČAK	41
LITERATURA	43
POPIS SLIKA	46
POPIS TABLICA	47
SAŽETAK	48

1. UVOD

Prijevarena u forenzičkom računovodstvu definira se prema Međunarodnom računovodstvenom standardu 240 (NN 28/07). Prema tom standardu, pojam prijevare uključuje namjerne protupravne radnje u računovodstvu, bilo da su izvedene od strane pojedinaca unutar menadžmenta, osoba zaduženih za upravljanje, zaposlenika ili trećih strana, s ciljem stjecanja nepravde ili nezakonite koristi.

Prijevaram se bave ciljani počinitelji koji su motivirani određenim interesima i prepoznaju prilike u obliku ranjive žrtve ili mehanizma koji nije u mogućnosti zaštititi se od njihove zle namjere.

Unutar poduzeća, prijevare obično izvode zaposlenici s krajnjim ciljem da oстане neotkrivena, međutim suvremena poduzeća razvila su različite metode za otkrivanje prijevare. Neke od tih metoda uključuju proučavanje ponašanja zaposlenika i prijavu sumnjivih aktivnosti. Međutim, u kontekstu forenzičkog računovodstva, interne kontrole i revizije su mnogo pouzdanije metode za otkrivanje prijevare. Ove metode uključuju sustavno ispitivanje financijskih podataka i traga za nepravilnostima, čime se omogućuje brže i efikasnije otkrivanje eventualnih prijevare.

Suvremeno poslovno okruženje zahtijeva da poduzeća budu na oprezu i primjenjuju odgovarajuće metode za sprječavanje i otkrivanje prijevare. Forenzičko računovodstvo igra ključnu ulogu u tom procesu jer pruža sredstva za identificiranje i suočavanje s potencijalnim prijetnjama te održava integritet financijskih sustava unutar organizacija.

1.1. Predmet i cilj istraživanja

U kontekstu determiniranja predmeta istraživanja ovog završnog rada, isti se odnosi na primjenu forenzičkog računovodstva u determiniranju računovodstvenih manipulacija i prijevare koje dovode do iskrivljenog prikazivanja financijskog stanja poduzeća prema javnosti. Cilj rada jest istražiti teorijske odrednice računovodstvenih manipulacija i na koje načine one dovode do iskrivljenih prikaza stanja poduzeća. Svrha rada je aktualnim primjerima svjetske prakse računovodstvenih manipulacija prikazati kako se to zaista događa u praksi, kao i metode redukcije takvih prijevare.

1.2. Izvori podataka i metode istraživanja

U završnom radu su, u različitim kombinacijama, korištene sljedeće znanstvene metode: metoda deskripcije, metoda kompilacije, metoda generalizacije i apstrakcije, metoda ukazivanja na prednosti i nedostatke, induktivna i deduktivna metoda te metode analize i sinteze, koje se sve zajedno prožimaju kroz čitav završni rad.

1.3. Struktura rada

Struktura rada sačinjena je od šest poglavlja. U uvodu je dana uvodna riječ teme, cilj i svrha rada, struktura rada te znanstvene metode. U drugom poglavlju definirane su prijevare i računovodstvene prijevare sa njihovim povijesnim tijekom, vrstama, ciljevima, otkrivanjem i zaštitom od prijevare. Treće poglavlje opisuje pojam i značajke forenzičkog računovodstva, sa obilježjima, ciljevima i prikazom profesije. U četvrtom poglavlju opisana je implementacija forenzičkog računovodstva i njegova primjena u praksi. Peto poglavlje opisuje forenzičko računovodstvo u funkciji otkrivanja manipulacija financijskim izvještajima sa metodama otkrivanja manipulacija, tijekom istrage i primjerima poznatih računovodstvenih manipulacija. U zaključku je dana završna misao autora o istraženju temi.

2. SPECIFIČNOSTI PRIJEVARE I RAČUNOVODSTVENIH MANIPULACIJA

Prijevare i računovodstvene manipulacije predstavljaju ozbiljne prijetnje integritetu financijskih sustava i poslovne etike u suvremenom poslovnom okruženju. Različiti oblici prijevare i manipulacija u računovodstvu mogu značajno narušiti transparentnost, pouzdanost i objektivnost financijskih izvještaja te dovesti do štetnih posljedica za poduzeće, dioničare, vjerovnike i društvo u cjelini.

Specifičnosti ovih oblika prijevare zahtijevaju pažljivo istraživanje, analizu i razumijevanje kako bi se pravilno prepoznale, spriječile i suzbile. Ovo poglavlje će se fokusirati na detaljno razmatranje specifičnosti prijevare i računovodstvenih manipulacija, istražujući različite metode i taktike koje počinitelji koriste kako bi ostali neotkriveni.

U drugom poglavlju definirane su prijevare i računovodstvene prijevare sa njihovim povijesnim tijekom, vrstama, ciljevima, otkrivanjem i zaštitom od prijevare.

2.1. Pojam računovodstvene prijevare i računovodstvenih manipulacija

Računovodstvena prijevare je namjerna manipulacija financijskim izvještajima kako bi se stvorio lažan dojam financijskog zdravlja poduzeća. Nadalje, uključuje zaposlenika, računovođu ili samu organizaciju koji obmanjuju ulagače i dioničare. Poduzeće može krivotvoriti svoje financijske izvještaje precjenjivanjem svojih prihoda, nebilježenjem rashoda i pogrešnim prikazivanjem imovine i obveza (Nickolas, 2022.). Da bi došlo do računovodstvene prijevare, poduzeće mora namjerno krivotvoriti financijske evidencije. Poduzeće može počinuti računovodstvenu prijevare ako precijeni svoje prihode.

Računovodstvena prijevare je namjerno i obmanjujuće djelovanje usmjereno na iskrivljivanje financijskih izvještaja i računovodstvenih zapisa kako bi se ostvarili neki ciljevi, često na štetu organizacije, njezinih dioničara, vjerovnika ili drugih dionika (Maeda, 2010.). Ovakvo prijevareno ponašanje može imati ozbiljne posljedice i može ugroziti financijsku stabilnost i integritet organizacije, kao i povjerenje javnosti i tržišta.

Računovodstvene prijevare mogu biti izvedene pojedinačno ili u organiziranom obliku, gdje su sudionici unutar organizacije ili izvana. Takve prijevare obično zahtijevaju duboko poznavanje sustava računovodstva i financija te manipulaciju ključnih financijskih podataka (Giroux, 2017.).

Prijevare mogu biti motivirane različitim čimbenicima, uključujući želju za osobnim dobitkom, izbjegavanje poreza, zadovoljavanje financijskih ciljeva, osiguranje bonusa i nagrada ili skrivanje lošeg poslovanja.

Kako bi se spriječile računovodstvene prijevare, organizacije trebaju implementirati jake interne kontrole, provoditi redovite revizije i nadzor te educirati zaposlenike o etičkom poslovanju i odgovornom financijskom izvještavanju. Održavanje transparentnosti i integriteta financijskih izvještaja ključno je za osiguranje povjerenja svih dionika i održavanje dugoročne stabilnosti organizacije. Forenzičko računovodstvo također igra ključnu ulogu u otkrivanju i suzbijanju računovodstvenih prijevara, jer se koristi za analizu financijskih podataka, istraživanje sumnjivih aktivnosti i identifikaciju nepravilnosti.

Računovodstvene prijevare mogu biti izvedene na različite načine i često uključuju manipulaciju financijskim podacima kako bi se postigao željeni rezultat.

Računovodstvena manipulacija predstavlja namjerno izobličavanje financijskih izvještaja i računovodstvenih zapisa kako bi se ostvarili određeni ciljevi, često na štetu vjerovnika, dioničara ili drugih dionika organizacije (Giroux, 2017.). Ova vrsta prijevare može imati ozbiljne posljedice, uključujući gubitak povjerenja, financijske gubitke, kaznene prijave i negativan utjecaj na reputaciju organizacije.

Da bi se spriječile računovodstvene manipulacije, organizacije trebaju implementirati stroge interne kontrole, redovito provoditi revizije i nadzor te educirati svoje zaposlenike o važnosti etičkog poslovanja i odgovornog financijskog izvještavanja. Osim toga, forenzičko računovodstvo igra ključnu ulogu u otkrivanju i suzbijanju računovodstvenih manipulacija jer se koristi za analizu financijskih podataka, istraživanje sumnjivih financijskih aktivnosti i identifikaciju nepravilnosti. Održavanje transparentnosti i integriteta financijskih izvještaja ključno je za osiguranje povjerenja svih sudionika i održavanje stabilnosti organizacije na duže staze.

2.2. Povijest prijevare i manipulacije

Računovodstvene prijevare događaju se na mnogo načina koji uključuju namjerne radnje, uključujući pronevjeru ili manipulaciju financijskih izvještaja ili dokumenata koji se odnose na stvari kao što su troškovi, prodaja i dobit. Računovodstvenu zlouporabu može počinuti osoblje, računovođe ili sama tvrtka. Organizacija može iskriviti svoja financijska izvješća preuveličavanjem svojih prihoda ili imovine, nebilježenjem troškova i nedovoljno evidentiranjem obveza (Giroux, 2017.). Računovodstvene prijevare događale su se tijekom industrijske revolucije 4.0, budući da su poduzeća malo provjeravala stvari na internetu. Računovodstveni skandali u razdoblju industrijske revolucije 4.0 su u porastu otkako je dostupno sve više tehnoloških objekata, dok je simultano tehnologija u eri industrijske revolucije 4.0 također i olakšala računovođama i revizorima otkrivanje računovodstvenih prijevara (Giroux, 2017.).

Povijest računovodstvenih prijevara obuhvaća dugu i kompleksnu prošlost, tijekom koje su se razvijali različiti oblici prijevare i manipulacija financijskim izvještajima. Računovodstvene prijevare postoje gotovo od samih početaka organiziranog poslovanja, a njihova prisutnost može se pratiti kroz različite civilizacije i razdoblja.

Jedan od najranijih zabilježenih slučajeva računovodstvene prijevare datira iz antičkog Egipta. Prema zapisima, neki trgovci i dužnosnici koristili su različite metode prikrivanja prihoda, varanja na vagama i lažnog izvještavanja kako bi izbjegli plaćanje poreza ili prevarili svoje nadređene (Giroux, 2017.).

Tijekom srednjeg vijeka, trgovci i zanatlije u Europi koristili su dvostruko knjigovodstvo kako bi prikrili svoje poslovne aktivnosti. Ta su dva seta knjiga omogućavala manipulaciju i lažno izvještavanje bez otkrivanja istine. Ova praksa bila je posebno uobičajena u razdoblju renesanse, kada su se razvijali novi trgovinski putevi i širenje međunarodne trgovine (Giroux, 2017.).

S razvojem industrijske revolucije u 18. i 19. stoljeću, računovodstvene prijevare postale su sve sofisticiranije (Belak, 2011.). Sve veći broj poduzeća i investitora stvarao je potrebu za točnim financijskim izvještajima, ali istodobno je i potaknuo pojedince da manipuliraju tim izvještajima kako bi ostvarili osobnu korist.

Primjerice, izvještaji o prihodima i rashodima često su bili manipulirani kako bi se prikriale financijske poteškoće ili kako bi se povećale dividende za dioničare.

Jedan od najpoznatijih povijesnih slučajeva računovodstvenih prijevара dogodio se početkom 20. stoljeća u SAD-u. Tijekom "Doba Divljeg zapada" na burzi, mnogi poduzetnici, uključujući i poznatog Charlesa Ponzi-a, koristili su piramidalne sheme kako bi privukli investitore s obećanjem visokih povrata ulaganja (Giroux, 2017.). Takve sheme nisu bile održive i, kad je došlo do kolapsa, mnogi investitori su izgubili svoj novac.

U 21. stoljeću, s razvojem tehnologije i digitalizacije, računovodstvene prijevare su postale još sofisticiranije i teže za otkrivanje. Primjena kompleksnih financijskih instrumenata, korištenje interneta za lažno predstavljanje transakcija te kreativno računovodstvo samo su neke od suvremenih metoda prijevара koje su postale sve češće.

U posljednjim desetljećima, značajne računovodstvene prijevare poput onih u Enronu, WorldComu i drugim velikim korporacijama širom svijeta privukle su pažnju javnosti i regulatornih tijela (Belak, 2011.). Ove prijevare pokazale su potrebu za jačim nadzorom, usklađivanjem s međunarodnim računovodstvenim standardima i razvojem forenzičkog računovodstva kako bi se bolje detektirale i suzbile prijevare.

Suvremene organizacije zato nastoje implementirati stroge interne kontrole, jači nadzor i specijalizirane timove za otkrivanje i sprječavanje računovodstvenih prijevара. Snažna regulativa i transparentnost u financijskom izvještavanju također igraju ključnu ulogu u suzbijanju ovih prijetnji.

Povijest računovodstvenih prijevара prikazuje nam kako su one uvijek bile prisutne i evoluirale su zajedno s razvojem poslovnog okruženja i tehnologije. Razumijevanje povijesti tih prijevара pomaže nam u suočavanju s izazovima suvremenog poslovanja i upoznaje nas s važnošću etičkog i transparentnog financijskog izvještavanja.

2.3. Područja i vrste prijevара i računovodstvenih manipulacija

Sa željom da svoje poduzeće prikažu boljim nego što zapravo jest, konstantno se otvara problem korupcije i prijevара u računovodstvu. Pojedinci koji se bave prijevarnim aktivnostima često se žele obogatiti, uspostaviti financijsku prisutnost ili

čak steći poštovanje drugih. Ne samo da ovi skandali dovode do toga da poduzeća padnu u stečaj, već dovode i do toga da nevini ljudi izgube cijelu životnu uštedevinu.

Računovodstvene prijevare predstavljaju ozbiljnu prijetnju financijskom integritetu organizacija i njihovoj sposobnosti da pruže točne i pouzdane financijske informacije dionicima. Područje računovodstvenih prijevara obuhvaća različite taktike i strategije koje pojedinci ili skupine koriste kako bi iskrivili financijske izvještaje ili manipulirali računovodstvene zapise u svoju ili tuđu korist.

Tijekom proteklog desetljeća u svijetu su otkrivene brojne prijevare. Neke od tih prijevara uključuju Enron, WorldCom, Cendant, Adelphia, Parmalat, Royal Ahold, Vivendi i SK Global (Belak, 2011.). U većini slučajeva, revizori su navodno bili uzrok jer je njihova odgovornost uočiti prijevaru, stoga su ih dioničari tužili zbog nesavjesnog obavljanja revizije.

Uz stalni problem prijevare u disciplini računovodstva, moralo se pronaći rješenje te je zato vlada intervenirala i donijela propise i zakone koji su namijenjeni uklanjanju računovodstvenih prijevara. Jedan od mnogih donesenih zakona bio je Razmatranje prijevare u reviziji financijskih izvještaja koji je američkim revizorima dao proširene smjernice za otkrivanje prijevare.

Kada se osoba upusti u računovodstvenu prijevaru, ona namjerno manipulira računovodstvenim evidencijama kako bi financijska slika poduzeća izgledala boljom nego što zapravo jest, te kada se netko proglasi krivim za počinjenje računovodstvene prijevare, podliježe kaznenom gonjenju. Taj je zakon prvi donijela SAD i zove se Sarbanes-Oxleyjev zakon (SOX), koji predstavlja savezni zakon donesen 2002. uz dvostranačku potporu Kongresa za poboljšanje revizije i javnog objavljivanja kao odgovor na nekoliko računovodstvenih skandala početkom 2000 – tih godina (Amat, 2019.).

Postoji nekoliko vrsta računovodstvenih prijevara koje su najčešće prevladavajuće. To uključuje precijenjene prihode, podcijenjene troškove i pronevjeru ili lažno prikazivanje imovine kao i druge prikazane u nastavku (Amat, 2019.):

- Prikrivanje prihoda: Ova vrsta prevare uključuje namjerno skrivanje ili neispravno evidentiranje prihoda kako bi se smanjili porezi ili prikazalo bolje poslovanje nego što je stvarno. To se može postići kroz neregistrirane transakcije, lažno fakturiranje ili odgađanje evidentiranja prihoda.

- Preuveličavanje rashoda: Ovaj oblik prijevare obuhvaća namjerno preuveličavanje troškova kako bi se umanjio prikaz profita i smanjili porezi ili kako bi se opravdala dodatna sredstva ili financiranje.
- Kreiranje lažnih računa i transakcija: Počinitelji računovodstvenih prijevara ponekad stvaraju lažne račune ili transakcije kako bi prikrili nezakonite aktivnosti ili izvlačenje novca iz organizacije.
- Manipulacija zaliha: Ova vrsta prijevare uključuje lažno povećanje ili smanjenje vrijednosti zaliha kako bi se iskrivili financijski izvještaji.
- Kreativno računovodstvo: Ova taktika uključuje interpretaciju računovodstvenih pravila na način koji omogućuje pojedincima da predstave financijske izvještaje na način koji odgovara njihovim ciljevima, iako taj prikaz nije u potpunosti točan.
- Ponzi sheme: Ponzi sheme su oblik prijevara koji uključuje obećanje visokih povrata ulaganja, a novac novih ulagača se koristi za isplatu starih ulagača, umjesto za stvarne investicije.
- Lažno predstavljanje financijskih izvještaja: Ova vrsta prijevare obuhvaća namjerno iznošenje netočnih ili lažnih informacija u financijskim izvještajima kako bi se skrile financijske poteškoće ili prikazalo bolje poslovanje nego što stvarno jest.
- Pranje novca: Pranje novca je proces kojim se nezakonito stvoreni prihodi prikrivaju i prebacuju u legalne tokove kako bi se izbjeglo otkrivanje ilegalnih aktivnosti.

Ove su vrste računovodstvenih prijevara samo neki od primjera, ali postoje mnoge druge varijacije i kombinacije taktika koje pojedinci mogu koristiti kako bi ostvarili svoje ciljeve. Važno je napomenuti da su računovodstvene prijevare često vrlo sofisticirane i da mogu biti teške za otkrivanje, posebno ako se koriste suvremene tehnologije i metode.

Manipulacija računovodstvenih podataka može se provoditi na različite načine, a neki od najčešćih oblika uključuju (Amat, 2019.):

- Fiktivne transakcije: Ovo je jedan od osnovnih načina računovodstvene manipulacije, gdje se stvaraju lažne ili nepostojeće transakcije kako bi se prikazao veći prihod ili smanjili rashodi. Na primjer, mogu se unijeti fiktivne

prodaje kako bi se povećao prikazani prihod ili se neki rashodi mogu prikazati kao niži nego što stvarno jesu.

- Odgađanje ili prijevremeno knjiženje prihoda i troškova: Počinitelji mogu odgoditi knjiženje prihoda kako bi povećali prikazanu dobit u kasnijim razdobljima ili prijevremeno knjižiti troškove kako bi smanjili dobit u trenutnom razdoblju.
- Prekomjerna ili nepotrebna amortizacija: U ovom slučaju, organizacija namjerno prebrzo amortizira dugotrajnu imovinu kako bi smanjila prikazanu dobit i smanjila plaćanje poreza.
- Skrivanje dugova i obveza: Počinitelji mogu skrivati dugove i obveze s ciljem prikazivanja bolje financijske slike organizacije, što može dovesti do nerealnog i pogrešnog dojma o njezinoj sposobnosti za ispunjenje financijskih obveza.
- Prilagodbe u završnim izvještajima: Ova vrsta manipulacije uključuje mijenjanje ili prilagođavanje završnih izvještaja kako bi se prikazalo bolje poslovanje ili skrile financijske poteškoće.
- Kreativno računovodstvo: Počinitelji mogu koristiti kreativne interpretacije računovodstvenih standarda kako bi stvorili željeni financijski prikaz, iako to može biti netočno i nepouzdana.
- Motivacija za računovodstvenu manipulaciju može biti različita, uključujući želju za ostvarivanjem bonusa i nagrada temeljenih na financijskim rezultatima, izbjegavanje poreza, prikrivanje lošeg poslovanja ili privlačenje investitora i kreditora.

Kako bi se smanjio rizik od računovodstvenih prijevara, organizacije trebaju implementirati snažne interne kontrole, provoditi redovite revizije i nadzor, te educirati svoje zaposlenike o etičkom poslovanju i važnosti poštenog financijskog izvještavanja. Forenzičko računovodstvo također igra ključnu ulogu u otkrivanju i suzbijanju prijevara, jer se koristi za analizu financijskih podataka, istraživanje sumnjivih aktivnosti i identifikaciju nepravilnosti.

2.4. Ciljevi manipuliranja financijskim izvještajima

Manipuliranje financijskim izvještajima je postupak u kojem pojedinci ili organizacije namjerno izobličavaju ili mijenjaju financijske podatke kako bi postigli određene ciljeve. Ovaj postupak može biti iznimno opasan i može imati ozbiljne posljedice po organizaciju, investitore, vjerovnike i cjelokupno tržište.

Čimbenici koji doprinose manipulaciji financijskih izvještaja su nedostatak standardiziranih računovodstvenih standarda i odnos sukoba interesa između poduzeća i računovodstvenih organizacija (Amat, 2019.).

Uz strukturu poticaja za upravljanje, u igri su i drugi čimbenici za koje se čini da doprinose okruženju u kojem su prijevare gotovo uobičajena pojava. Jedan od čimbenika je nedostatak standardiziranih računovodstvenih standarda. Iako postoje mnoge zajedničke točke, planirano je da će Međunarodni standardi financijskog izvještavanja (MSFI) i Međunarodni računovodstveni standardi (MRS) (Hrvatska revizorska komora, 2023.) postići dogovor o jednom skupu univerzalno priznatih računovodstvenih praksi. Skandal s Enronom jasno je ukazao na još jedan faktor koji pridonosi manipulaciji financijskim izvješćima: potencijalni sukob interesa između poduzeća i računovodstvenih organizacija koje ih revidiraju.

Tablica 1. Sheme prijevara u financijskim izvještajima

Precjenjivanje imovine/ prihoda	Potcjenjivanje imovine/ prihoda
Preuranjeno priznavanje prihoda	Odlaganje priznavanja prihoda
Prikrivene obveze i troškovi	Precjenjene obveze i troškovi
Neodgovarajuće vrednovanje imovine precjenjivanje	Neodgovarajuće vrednovanje imovine– potcjenjivanje
Neodgovarajuće objelodanjivanje	

Izvor: Budimir, N. (2016): Forenzično računovodstvo i njegova uloga u otkrivanju računovodstvenih prijevara, Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, Vol. 7 No. 1, str. 23.

Manipulacija financijskim izvještajima uvijek uključuje činjenje jedne od dvije stvari – ili manipuliranje zapisima kako bi se povećao očit prihod ili

manipuliranje njima kako bi se smanjili očiti troškovi ili obveze. Vrlo jednostavna metoda manipuliranja financijskim izvještajima je napuhavanje imovine s lažnim vrijednostima inventara. Na primjer, poduzeće može obaviti obično prebrojavanje zaliha, ali zatim dodati 100 stavki svakom prebrojavanju – tako da 500 stolnih računala postaje 600 stolnih računala ili 150 računalnih monitora postaje 250 monitora, itd. Ako je prosječna vrijednost stavke inventara 350 eura, a postoji 10 kategorija artikala, tada, koristeći takvu kreativnu tehniku dodavanja inventara, poduzeće može brzo povećati vrijednost svoje ukupne imovine za 350 000 eura (Giroux, 2017.).

Ciljevi manipuliranja financijskim izvještajima mogu varirati ovisno o motivaciji počinitelja, no neki od najčešćih ciljeva uključuju sljedeće (Maeda, 2010.):

- Povećanje cijene dionica: Jedan od najčešćih ciljeva manipulacije financijskih izvještaja je povećanje cijene dionica na tržištu. Počinitelji mogu namjerno preuveličati prihode, dobit ili druge financijske pokazatelje kako bi stvorili prividno snažno poslovanje i time privukli nove investitore koji će ulagati u njihove dionice.
- Pобољшanje kreditnog rejtinga: Organizacije koje se suočavaju s lošim kreditnim rejtingom mogu pokušati manipulirati svojim financijskim izvještajima kako bi izgledale manje rizično za vjerovnike i dobile povoljnije uvjete za kreditiranje. To može uključivati prikrivanje dugova, umanjivanje obveza ili lažno predstavljanje svoje sposobnosti za ispunjenje financijskih obveza.
- Dobivanje povoljnijih uvjeta za kreditiranje: Organizacije koje žele dobiti povoljnije uvjete za kreditiranje mogu manipulirati financijskim izvještajima kako bi prikazale bolje poslovanje nego što je stvarno. Ovo može uključivati lažno predstavljanje dobiti, kapitala ili likvidnosti.
- Osiguranje bonusa i nagrada: Menadžeri i izvršni direktori organizacija mogu imati osobni interes u manipuliranju financijskim izvještajima kako bi ostvarili bonuse i nagrade temeljene na financijskim rezultatima. Ovo može dovesti do poticanja na nepošteno izvještavanje i manipulaciju financijskim podacima.
- Skrivanje lošeg poslovanja: Organizacije koje se suočavaju s lošim poslovnim rezultatima ili financijskim poteškoćama mogu pokušati manipulirati

izvještajima kako bi prikrile svoj pravi financijski položaj od investitora, vjerovnika i drugih dionika.

- Izbjegavanje poreza: Manipulacija financijskim izvještajima može omogućiti organizacijama da smanje svoju obvezu prema poreznim tijelima. To može uključivati prikrivanje prihoda, umanjene rashoda ili preusmjeravanje sredstava na lokacije s nižim poreznim stopama.
- Stjecanje konkurentske prednosti: Organizacije mogu pokušati manipulirati financijskim izvještajima kako bi stvorile konkurentske prednosti na tržištu. Na primjer, lažno predstavljanje svoje financijske stabilnosti može ih postaviti u povoljniji položaj u odnosu na konkurenciju prilikom traženja novih poslovnih prilika ili poslovnih partnera.

Važno je napomenuti da su ciljevi manipuliranja financijskim izvještajima često ilegalni i etički neprihvatljivi. Takve radnje krše financijske standarde, regulative i zakone, što može rezultirati sudskim postupcima, kaznama i reputacijskim oštećenjima za organizaciju i odgovorne pojedince.

Suočavanje s ovim izazovom zahtijeva uspostavljanje snažnih internih kontrola, transparentnih poslovnih praksi i redovitog nadzora. Forenzičko računovodstvo ima ključnu ulogu u otkrivanju i suzbijanju manipulacija financijskim izvještajima, jer koristi specijalizirane tehnike i metode kako bi analiziralo financijske podatke i identificiralo nepravilnosti. Održavanje integriteta i objektivnosti financijskog izvještavanja od vitalnog je značaja za organizacije, kako bi se osiguralo povjerenje i vjerodostojnost u njihovim financijskim informacijama.

2.5. Otkrivanje i zaštita od računovodstvenih prijevара

Poznavanje metoda i tehnika manipulacije u računovodstvu na koje treba paziti je važno, ali idealno je spriječiti prijevaru prije nego što se dogodi. Za poduzeće to uključuje postavljanje odgovarajućih zaposlenika na vrhu, naglašavanje njihovog etičkog kodeksa i osiguravanje odgovarajuće interne kontrole.

Otkrivanje i zaštita od računovodstvenih prijevarena od vitalnog je značaja za organizacije kako bi osigurale integritet i točnost svojih financijskih izvještaja te zaštitile svoje dionike, investitore i poslovne partnere od potencijalnih gubitaka (Agarwal et al., 2014.). Računovodstvene prijevare mogu nanijeti ozbiljne štete poslovanju i imati dugotrajne posljedice na reputaciju organizacije. Stoga, organizacije trebaju poduzeti niz mjera kako bi otkrile i spriječile računovodstvene prijevare.

Pojedinačni ulagači moraju učiniti sve što mogu kako bi izbjegli da budu žrtve financijske prijevare, uključujući lažno izmijenjenih financijskih izvještaja. Znanje kako čitati i razumjeti tri glavna financijska izvještaja – račun dobiti i gubitka, bilancu i izvještaj o novčanom tijeku – omogućit će im da lakše uoče kada se čini da se neki brojevi ne slažu.

Razumijevanje stvarnih komponenti računa dobiti i gubitka, na primjer, također će vam pomoći da bolje procijenite valjanost projekcija koje glavni menadžer daje tijekom "smjernica" i dijelova pitanja i odgovora u razgovoru o zaradi poduzeća. Korištenje različitih tehnika za otkrivanje računovodstvenih prijevarena vrlo je važan proces za izbjegavanje pravovremenih financijskih izvještaja i nepravilnosti koje će zaustaviti potencijalne afere raznih manipulatora uključenih u ovaj proces. Prema Zhaou i Kapooru (2011), do danas se procjenjuje da se u većini slučajeva najčešće koriste metode: regresija, stablo odluka, neuronske mreže, Bayesove mreže i podržani vektorski strojevi.

Procjenjuje se da su regresijske metode za otkrivanje prijevarena do sada najkorištenija metoda. Transformacije varijabli regresijskih modela također su proučavani u kontekstu otkrivanja prijevarena. Poduzeća s visokim zalihama u odnosu na prodaju imaju visok dug prema ukupnom iznosu imovine, nižu neto dobit u ukupnoj imovini, niži radni kapital u ukupnoj imovini i veliki financijski stres što doprinosi manipulaciji financijskim izvještajima (Zhaou i Kapooru, 2011.).

Cilj stabala odlučivanja je klasifikacija koja razdvaja opažanja u višestruke skupine koje se međusobno isključuju odabir točnih atributa za dijeljenje najboljeg uzorka. Ova se metoda koristi za predviđanje skrivenih problema u financijskim izvještajima, uzimajući u obzir sljedećih varijabli (Zhaou i Kapooru, 2011.): brza sredstva prema tekućim obvezama, tržišna vrijednost kapitala prema ukupnoj aktivi, ukupne obveze prema ukupnoj aktivi i plaćanja kamata prema prihodu prije kamata.

Neuronske mreže još su jedna tehnika koja se uspješno koristi za otkrivanje financijskih prijevара. Ova tehnika pretpostavlja neovisnost o atributu i može obraditi podatke koji se odnose na prijevaru. Kao takva je prikladna alternativa za probleme gdje neke pretpostavke u vezi s regresijom nisu valjane.

Metoda Bayesovih mreža obično se koristi za opisivanje statistike određenog korisnika i statistike različitih scenarija prijevare (Zhaou i Kapooru, 2011.). Bayesove mreže mogu se koristiti za dokazivanje vjerojatnosti prijevare uzimajući u obzir ponašanje korisnika financijskih izvještaja.

Podržani vektorski strojevi (SVM) grade linearni model za procjenu funkcije odlučivanja pomoću nelinearnog vektora podrške koji se temelji na granicama klasa (Zhaou i Kapooru, 2011.). Također, SVM se temelji na strukturnom principu minimiziranja rizika, što znači da ova vrsta klasifikatora minimizira vrh trenutnog rizika, dok drugi minimizira empirijski rizik klasifikatora. Korištenje ove tehnike može pomoći internim revizorima koji moraju dodijeliti ograničene resurse reviziji za donošenje odgovarajućih odluka tijekom upozorenja na prijevaru. Njegova primjena najčešće se odnosi na poreze, bankarstvo, vjerovnike, regulatore i agencije (Pai et al., 2011).

Gore spomenute tehnike pokazale su se učinkovitima u otkrivanju prijevара u financijskim izvještajima. Međutim, one nisu bez ograničenja. Iako su ove tehnike razvijene za prediktivno modeliranje otkrića prijevара u financijskim izvještajima, nisu dovoljno razvijene u smislu procjene utjecaja mogućih prijevара.

Interni sustav kontrole ključan je za otkrivanje i sprečavanje računovodstvenih prijevара. Organizacije trebaju implementirati snažne interne kontrole koje osiguravaju odgovarajuću odgovornost i nadzor nad financijskim izvještajima i transakcijama. To uključuje razdvajanje zadataka, rotaciju zaposlenika, odobrenje transakcija i redovite revizije (Epstein i Geiger, 1994.).

Fokus na etičkom poslovanju i transparentnosti ključan je za stvaranje integriteta u organizaciji. Jasan kodeks etike, obuka zaposlenika o etičkim pitanjima te poticanje zaposlenika da izvještavaju o nepravilnostima mogu smanjiti rizik od prijevара.

Redovita edukacija zaposlenika o znakovima i posljedicama računovodstvenih prijevvara može ih osvijestiti o važnosti poštenog financijskog izvještavanja i potaknuti na odgovorno poslovanje.

Provoditi redovite interne i eksterne revizije pomoći će otkriti potencijalne nepravilnosti i prijevare (Fich i Sivdashani, 2007.). Revizori provjeravaju financijske izvještaje, računovodstvene zapise i interne kontrole kako bi osigurali njihovu točnost i integritet.

Praćenje financijskih trendova i analiza odstupanja u financijskim podacima može pomoći u otkrivanju nepravilnosti i prijevara. Analiza varijacija u financijskim izvještajima može ukazivati na potencijalne probleme koji zahtijevaju dodatno istraživanje.

Vlasti i regulatorna tijela trebaju djelovati u cilju jačanja zakonskih i regulatornih okvira kako bi se osigurala veća zaštita od računovodstvenih prijevvara. Oštre kazne i sankcije za počinitelje mogu djelovati kao odvraćajući faktor.

Organizacije trebaju razvijati kulturu odgovornosti u kojoj su svi zaposlenici svjesni svojih odgovornosti i utjecaja njihovih postupaka na organizaciju. To uključuje poticanje izvještavanja o nepravilnostima i naglašavanje važnosti integriteta u poslovanju.

Otkrivanje i zaštita od računovodstvenih prijevvara ključni su za očuvanje financijske integriteta organizacije i povjerenja dionika. Organizacije trebaju uspostaviti jake interne kontrole, educirati zaposlenike o etičkim pitanjima i poticati transparentnost u poslovanju. Upotreba forenzičkog računovodstva, redovite revizije i praćenje trendova također su važni alati u otkrivanju i suzbijanju prijevvara (Perols i Lougee, 2011.). Sveobuhvatan pristup zaštiti od računovodstvenih prijevvara ključan je za dugoročnu stabilnost i uspješnost organizacije.

Ekonomija dijeljenja, analitika podataka i automatizacija mogu utjecati na način na koji poduzeća rade i na to kako revizori obavljaju svoj posao. Stoga je važno da računovođe sagledaju ovaj tehnološki razvoj, razmotre nastale promjene i vide koju će ulogu imati u novom gospodarstvu koje će se razviti.

3. POJAM I ZNAČAJKE FORENZIČKOG RAČUNOVODSTVA

Forenzičko računovodstvo je specijalizirano područje računovodstva koje se bavi istraživanjem financijskih podataka kako bi se otkrile nepravilnosti, prijevare i ilegalne aktivnosti. Ono kombinira elemente računovodstva, revizije, prava i istraživanja kako bi pružilo duboko razumijevanje financijskih transakcija i poslovanja organizacija. Ova vrsta računovodstva ima ključnu ulogu u otkrivanju i rješavanju financijskih prijevara, sudskih sporova, gospodarskog kriminala i drugih sličnih situacija.

Treće poglavlje opisuje pojam i značajke forenzičkog računovodstva, sa obilježjima, ciljevima i prikazom profesije.

3.1. Definicija i povijest forenzičkog računovodstva

Forenzičko računovodstvo je posebna grana računovodstva koja se bavi otkrivanjem i istraživanjem nepravilnosti i prijevara. Forenzički računovođe koriste posebne tehnike i alate kako bi analizirali financijske podatke i transakcije te identificirali sumnjive aktivnosti.

Utvrđivanje prvog pojavljivanja izraza "forenzično računovodstvo" može biti izazovno jer je ova grana računovodstva relativno nova i razvijala se paralelno s potrebama modernog poslovnog svijeta (Crumbley et al., 2007.). Forenzično računovodstvo je postalo sveprisutno zbog potrebe za specijaliziranim znanjima i iskustvima koja su neophodna za učinkovito istraživanje financijskih nepravilnosti.

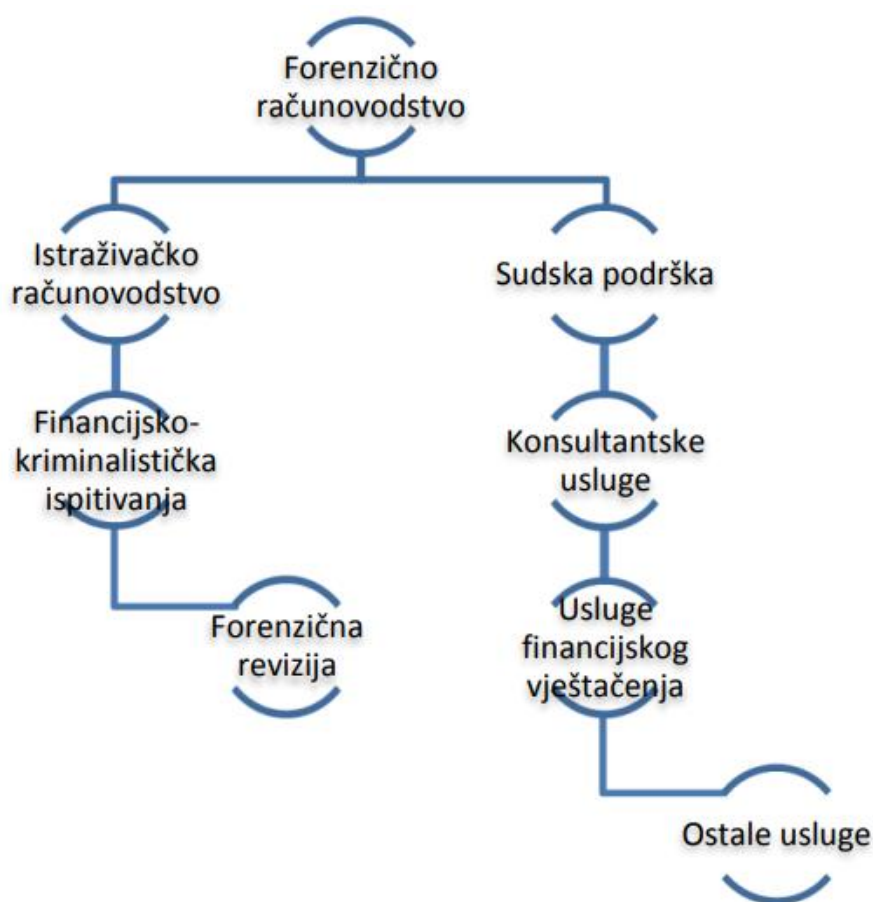
Koncept forenzičnog računovodstva obuhvaća temeljnu analizu i tumačenje uzroka i posljedica određenih financijskih pojava, s posebnim fokusom na otkrivanje prijevara i njihovih implikacija (Budimir, 2013.).

Forenzičko istraživanje je dio forenzičko-računovodstvenog angažmana. Forenzičko istraživanje je proces prikupljanja dokaza kako bi se moglo pripremiti izvješće vještaka ili izjava svjedoka. Uključuje forenzičku reviziju, ali uključuje mnogo širi raspon istražnih tehnika, kao što su intervjuiranje svjedoka i osumnjičenika, snimanje ili oporavak računalnih datoteka uključujući e-poštu, fizičke pretrage prostorija itd. Forenzička revizija je primjena tradicionalnih revizijskih

postupaka i tehnika kako bi se prikupili dokazi kao dio forenzičke istrage (Petković, 2010.).

Značajke forenzičkog računovodstva uključuju analizu i interpretaciju financijskih izvještaja, identifikaciju sumnjivih transakcija, istraživanje nepravilnosti u računovodstvenim zapisima, te pružanje relevantnih informacija i stručnih svjedočenja u sudskim postupcima. Ova disciplina zahtijeva preciznost, detaljnost i stručnost kako bi se osiguralo objektivno i pouzdano prikupljanje i analiza financijskih dokaza.

Slika 1. Temeljni elementi forenzičkog računovodstva

Izvor: Budimir, N. (2016): Forenzično računovodstvo i njegova uloga u otkrivanju računovodstvenih prijevара, Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, Vol. 7 No. 1, str. 19

Povijest forenzičkog računovodstva datira unazad stoljećima i razvijala se paralelno s potrebama suvremenog društva za otkrivanjem financijskih prijevара i financijskih nepravilnosti. Ova grana računovodstva postala je neizostavan alat u borbi protiv financijskog kriminala i osiguranju financijske transparentnosti.

Iako su tragovi forenzičkog računovodstva prisutni u povijesti, moderno forenzičko računovodstvo počinje se oblikovati u 20. stoljeću. Prvi tragovi takvih aktivnosti mogu se naći u Sjedinjenim Američkim Državama početkom 20. stoljeća, kada su se pojavile prve prevarantske sheme i potreba za specijaliziranim istražiteljima za otkrivanje financijskih prijevара (Crumbley et al., 2007.).

Jedan od prethodnika forenzičkog računovodstva bio je detektiv William Pinkerton, osnivač agencije Pinkerton National Detective Agency, koja je osnovana 1850. godine u SAD-u. Pinkertonovi detektivi nisu samo istraživali kriminalne aktivnosti, već su često bili uključeni u otkrivanje financijskih prijevара i zlorabe povjerenja (Singleton et al., 2006.).

U ranim fazama 20. stoljeća, računovodstvo se razvijalo kao zasebno područje poslovanja, a s njim i potreba za specijalizacijom u forenzičkom računovodstvu. Velika depresija iz 1929. godine pogoršala je problem financijskih prijevара, što je dovelo do osnivanja Federalnog istražnog ureda (FBI) u SAD-u 1935. godine (Crumbley et al., 2007.). FBI je imao odjel za računovodstvo koji je bio zadužen za istraživanje financijskih prijevара i gospodarskog kriminala.

Tijekom 20. stoljeća, razvoj tehnologije i sve složenija financijska industrija doveli su do novih izazova u otkrivanju i suzbijanju financijskih prijevара. U 1970-ima, s porastom transakcija preko računala, potreba za računalnom forenzikom postala je sve izraženija (Singleton et al., 2006.). Računalna forenzika omogućila je istražiteljima praćenje digitalnih tragova i analizu elektroničkih financijskih zapisa.

Kroz 1990-e i 2000-e, brojni veliki skandali poput Enrona i WorldComa privukli su pažnju javnosti na važnost forenzičkog računovodstva u otkrivanju financijskih manipulacija i prijevара. To je potaknulo razvoj zakonodavstva i regulativa kako bi se pooštrile kontrole i sankcije za financijske prijevare.

Danas, forenzičko računovodstvo postaje sve značajnije i rasprostranjenije, a koristi se u širokom spektru područja, uključujući korporativno okruženje, financijske institucije, vladine agencije, sudske postupke i privatne istražitelje. Napredak tehnologije, posebno u području računalstva i analitike, omogućuje sve sofisticiranije metode otkrivanja i analize financijskih prijevара.

Povijest forenzičkog računovodstva proteže se unatrag stoljećima, a ta grana računovodstva kontinuirano se razvija kako bi se nosila s izazovima modernog poslovnog svijeta. Sve veća složenost financijskih transakcija i pojava digitalne ekonomije postavljaju nove zahtjeve za stručnjacima u području forenzičkog računovodstva kako bi osigurali financijsku transparentnost, integritet i zaštitu od financijskih prijevara (Budimir, 2016.).

Forenzičko računovodstvo ima sve veći značaj u suvremenom poslovnom svijetu, jer pomaže u borbi protiv financijskih prijevara i održavanju financijske transparentnosti i integriteta. Osim toga, forenzički računovođe igraju ključnu ulogu u pružanju podrške pravosudnim organima i organizacijama u rješavanju kompleksnih financijskih problema. Njihovo djelovanje doprinosi očuvanju povjerenja u financijske izvještaje, sprječavanju gubitaka i zaštiti interesa dionika.

Prva ključna komponenta forenzičkog računovodstva jest analiza, koja temeljito istražuje uzroke i posljedice određenih financijskih događaja, uključujući otkrivanje i dokazivanje prijevara (Budimir, 2016.). Kao primarna metodologija, forenzično računovodstvo se usredotočuje na pružanje objektivne verifikacije. Ova disciplina temelji se na dokazima o ekonomskim transakcijama i njihovom izvještavanju, što je ključni dio računovodstvenog sustava i zakonske okoline koja podržava ovakav tip dokaza kao valjane u svrhu utemeljenja financijskog izvještavanja. Osim toga, razvoj forenzičkog računovodstva najviše je utjecao na empirijska znanja dobivena iz poslovne prakse, iako su teorijska znanja također pridonijela ovom rastućem području.

Forenzično računovodstvo je relativno nova i kompleksna grana računovodstva koja se bavi otkrivanjem i istraživanjem financijskih prijevara. Njegova vrijednost leži u pružanju pouzdanih dokaza u zakonskim postupcima i podršci očuvanja financijskog integriteta i transparentnosti. Kako se poslovni svijet razvija i postaje sve složeniji, potreba za forenzičkim računovodstvom postaje sve veća, jer pomaže očuvati povjerenje u financijske izvještaje i osigurati odgovorno i transparentno poslovanje.

U ovom kontekstu, forenzičko računovodstvo se može smatrati ključnim alatom u borbi protiv financijskih nepravilnosti i igra nezamjenjivu ulogu u očuvanju integriteta i stabilnosti poslovanja.

3.2. Forenzičko računovodstvo u okviru tradicionalnog računovodstva

Forenzičko računovodstvo predstavlja specijalizirano područje računovodstva koje se istražuje i otkriva financijske prijevare, nepravilnosti i zloporabe unutar poslovnih transakcija i financijskih izvještaja. No, postavlja se pitanje kako se forenzičko računovodstvo uklapa u okvir tradicionalnog računovodstva te kako se ta dva područja međusobno nadopunjuju i doprinose integritetu financijskog izvještavanja.

Tradicionalno računovodstvo obuhvaća prikupljanje, analizu i interpretaciju financijskih informacija kako bi se pratila financijska performansa organizacije (Grey, 2008.). Uključuje redovito vođenje knjiga, izradu financijskih izvještaja poput bilance, dobiti i gubitka te novčanog toka, te praćenje transakcija i bilježenje financijskih događaja. Svrha tradicionalnog računovodstva je pružiti točne i pouzdane informacije o financijskom stanju i performansi organizacije, kako bi donositelji odluka mogli upravljati poslovanjem na temelju tih informacija.

Forenzičko računovodstvo, s druge strane, predstavlja jedan od dodatnih slojeva koji se primjenjuju u okviru tradicionalnog računovodstva kako bi se osigurala dodatna razina kontrole i sigurnosti financijskih informacija. Glavni cilj forenzičkog računovodstva je otkriti i istražiti nepravilnosti, prijevare i zloporabe koje se mogu događati unutar financijskih podataka (Grey, 2008.). To uključuje analizu transakcija, identifikaciju neobičnih ili sumnjivih uzoraka te provođenje dubinskog istraživanja kako bi se utvrdilo postoji li nepravilnost i tko je odgovoran.

Forenzičko računovodstvo ima niz specifičnih metoda i tehnika koje koristi za otkrivanje financijskih prijevara, uključujući analizu računa, poredbu dokumenata, provjeru potvrda, intervju i forenzičku analizu računalnih tragova. Ova dodatna analitička dubina omogućuje forenzičkim računovođama da otkriju i istraže složene financijske prijevare koje mogu proći nezapaženo u okviru tradicionalnih računovodstvenih metoda (Grey, 2008.).

Suradnja između tradicionalnog računovodstva i forenzičkog računovodstva ključna je za osiguranje cjelovitosti financijskih informacija. Redovito vođenje knjiga i izrada financijskih izvještaja pružaju osnovne informacije o poslovanju, dok

forenzičko računovodstvo pruža dodatnu sigurnost i otkriva potencijalne prijevare i nepravilnosti koje bi mogle negativno utjecati na organizaciju.

Kada se pojave sumnje o financijskim nepravilnostima, organizacije se mogu osloniti na forenzičko računovodstvo kako bi istražili i otkrili potencijalne nepravilnosti i zaštitili svoje interese. (Grey, 2008.) Forenzički računovođe mogu biti angažirani od strane interne revizije, uprave ili pravnih tijela kako bi pružili dodatne informacije i potvrdili integritet financijskih izvještaja.

Forenzičko računovodstvo igra ključnu ulogu u okviru tradicionalnog računovodstva pružajući dodatnu razinu kontrole i sigurnosti. Integracija ovog specijaliziranog područja omogućuje organizacijama da otkriju i suzbiju financijske prijevare i nepravilnosti, osiguravajući tako integritet financijskih izvještaja i očuvanje povjerenja dionika i javnosti.

3.3. Obilježja i vrste forenzičkog računovodstva

Forenzičko računovodstvo obuhvaća širok spektar poslova i usluga koje pružaju forenzički računovođe. Oni se angažiraju u parničnim postupcima vezanim za različite situacije, uključujući poslovne nabave, procjene imovine u razvodu, odštetne zahtjeve, izgubljene dobiti zbog pronevjere i drugih nezakonitih radnji, porezne utaje i pranje novca (Budimir, 2016.). Forenzički računovođe često sudjeluju u bračnom i obiteljskom pravu kako bi analizirali stil života stranaka i procijenili tužbene zahtjeve supružnika u razvodima te odredili ravnomjernu raspodjelu prihoda kako bi se utvrdila odgovarajuća alimentacija.

Također, forenzički računovođe su angažirani u krivičnim pitanjima kada postoji sumnja u kriminalne radnje u financijskim izvještajima. Ova grana računovodstva koristi računovodstvene, revizorske i financijske vještine kako bi otkrila i istražila moguće kriminalne aktivnosti (Grey, 2008.).

Forenzičko računovodstvo obuhvaća različite vrste specijaliziranih usluga koje se koriste za otkrivanje i istraživanje financijskih prijevara i nepravilnosti.

Glavne vrste forenzičkog računovodstva su (Rezeae, 2014. i Petković, 2010.):

- Računovodstvo u parnicama: Ova vrsta forenzičkog računovodstva koristi se u sudskim postupcima kako bi se analizirali financijski podaci i pružili stručni izvještaji koji su relevantni za parnice. To uključuje procjenu gubitka dohotka, vrednovanje imovine u brakorazvodnim parnicama, analizu financijskih transakcija u slučajevima prijevara, i druge slične usluge koje pomažu sudovima u donošenju odluka.
- Forenzičko računovodstvo u istrazi prijevara: Ova vrsta forenzičkog računovodstva usredotočena je na otkrivanje i istraživanje financijskih prijevara i nepravilnosti unutar organizacija. Forenzički računovođe analiziraju financijske izvještaje, provjeravaju transakcije, identificiraju sumnjive uzorke i tragaju za nepravilnostima u financijskim podacima.
- Forenzička revizija: Ova vrsta forenzičkog računovodstva kombinira računovodstvene i revizorske tehnike kako bi se provjerile financijske informacije i transakcije s posebnim naglaskom na otkrivanje prijevara i nepravilnosti.
- Računovodstveni pregled u svrhu istraživanja: Ova vrsta forenzičkog računovodstva provodi se kako bi se procijenila vjerodostojnost financijskih podataka i dokumentacije u slučajevima kada postoji sumnja u njihovu točnost i valjanost.
- Forenzička analiza računalnih tragova: Ova vrsta forenzičkog računovodstva usmjerena je na analizu digitalnih podataka i računalnih tragova kako bi se otkrile nepravilnosti i prijevare povezane s elektroničkim transakcijama i financijskim podacima.
- Forenzičko računovodstvo za prijevare osiguranja: Ova vrsta forenzičkog računovodstva koristi se za istraživanje lažnih zahtjeva za osiguranje i nepravilnosti u osiguravajućim policama.
- Forenzička analiza poslovanja: Ova vrsta forenzičkog računovodstva pruža analitičke usluge koje pomažu u otkrivanju i sprječavanju financijskih prijevara unutar organizacija.

Svaka od ovih vrsta forenzičkog računovodstva ima svoje specifične metode i tehnike koje se primjenjuju kako bi se otkrile i istražile različite vrste financijskih prijevara i

nepravilnosti. Stručnjaci za forenzičko računovodstvo obučeni su da rade u ovim specijaliziranim područjima kako bi osigurali transparentnost i integritet financijskih informacija.

Važno je napomenuti da se izraz "forenzično računovodstvo" često pogrešno koristi kako bi opisao primjenu računovodstvenih, revizorskih i financijskih vještina u otkrivanju kriminalnih radnji (Koletnik i Kolar, 2008.). Međutim, područje forenzičkog računovodstva obuhvaća mnogo širi kontekst. To uključuje pružanje stručnih usluga koje idu izvan okvira tradicionalnog računovodstva kako bi se istražile i otkrile nepravilnosti, prijevare i nezakonite radnje u financijskim transakcijama i izvještajima (Budimir, 2016.).

Forenzičko računovodstvo koristi se u širokom spektru industrija i organizacija, uključujući privatni i javni sektor, državne agencije, nevladine organizacije i financijske institucije. Ova vrsta računovodstva zahtijeva specijalizirane vještine i znanja kako bi se provodila detaljna istraživanja i analize financijskih podataka.

Iz navedenog se može zaključiti da je forenzično računovodstvo posebno po tome što ima istražiteljsku funkciju i da se kao zanimanje sastoji od integracije računovodstva, prava i informacijske tehnologije. Ova disciplina pruža složene usluge koje idu izvan okvira tradicionalnog računovodstva i usmjerena je na otkrivanje financijskih prijevara i nepravilnosti.

Forenzično računovodstvo predstavlja složenu i multidisciplinarnu disciplinu koja se bavi otkrivanjem i istraživanjem financijskih prijevara i nepravilnosti. To je specijalizirano zanimanje koje spaja računovodstvo, pravo i informacijsku tehnologiju kako bi pružilo stručne usluge u parničnim i krivičnim postupcima. Forenzični računovođe igraju ključnu ulogu u osiguranju financijske transparentnosti, integriteta i pravde u poslovnom svijetu.

3.4. Ciljevi forenzičkog računovodstva

Forenzično računovodstvo predstavlja ključno područje računovodstva koje se koristi za istraživanje i otkrivanje financijskih prijevara i nepravilnosti. Forenzički računovođe pružaju stručne usluge u parničnim postupcima, uključujući

brakorazvodne parnice i krivična pitanja koja uključuju financijske aspekte (Crumbley et al., 2007.). Ova grana računovodstva obuhvaća mnogo širi kontekst od tradicionalnog računovodstva i zahtijeva specijalizirane vještine kako bi se osigurali integritet i transparentnost financijskih informacija.

Ciljevi forenzičkog računovodstva su višestruki i usmjereni na otkrivanje i istraživanje financijskih prijevара, nepravilnosti i nezakonitih aktivnosti unutar organizacija (Grey, 2008.). Ova specijalizirana grana računovodstva ima ključnu ulogu u osiguravanju transparentnosti, integriteta i odgovornosti u financijskom poslovanju.

Jedan od glavnih ciljeva forenzičkog računovodstva je identificirati nepravilnosti i prijevare koje mogu postojati u financijskim izvještajima i transakcijama (Singleton et. al., 2006.). Forenzički računovođe analiziraju financijske podatke kako bi identificirali sumnjive uzorke i tragove koji mogu ukazivati na potencijalne prijevare.

Forenzičko računovodstvo ima za cilj dubinsko istraživanje svih aspekata financijskih podataka i transakcija kako bi se utvrdila priroda i opseg mogućih nepravilnosti. To uključuje analizu financijskih izvještaja, reviziju transakcija, provjeru dokumentacije i računalne tragove (Grey, 2008.).

Forenzičko računovodstvo ima ulogu u utvrđivanju odgovornosti za financijske prijevare i nepravilnosti. To uključuje identificiranje pojedinaca ili skupina koji su uključeni u nepravilne radnje i davanje odgovarajućih informacija nadležnim tijelima.

Osim otkrivanja i istraživanja prijevара, forenzičko računovodstvo ima za cilj i doprinijeti prevenciji budućih nepravilnosti. Analizirajući financijske procese, sustave i kontrole, forenzički računovođe mogu prepoznati slabosti i predložiti poboljšanja kako bi se smanjila mogućnost budućih prijevара (Singleton et. al., 2006.).

Forenzički računovođe rade s pravnim timovima i sudovima kako bi pružili relevantne informacije i stručne izvještaje koji će biti korisni u sudskim postupcima. Njihova uloga u sudskim postupcima može uključivati svjedočenje i pružanje stručnih mišljenja.

Forenzičko računovodstvo služi za zaštitu interesa klijenata, bez obzira na to jesu li to organizacije, institucije ili pojedinci. Pružanjem objektivnih analiza i dokaza, forenzički računovođe pomažu svojim klijentima u zaštiti njihovih prava i interesa u situacijama financijskih nepravilnosti.

Ciljevi forenzičkog računovodstva su usmjereni na otkrivanje, istraživanje i prevenciju financijskih prijevара i nepravilnosti. Ova specijalizirana disciplina igra ključnu ulogu u osiguravanju transparentnosti, integriteta i odgovornosti u financijskom poslovanju i pruža relevantne informacije za sudski postupak i zaštitu interesa klijenata.

3.5. Profesija forenzičkog računovođe

Forenzički računovođe se bave iznošenjem iznimno pouzdane prezentacije svojih nalaza, što ih čini relevantnim dokazom u zakonskim i sudskim postupcima. Zbog toga je ovo područje računovodstva prilagođeno javnim pregledima, a temelji se na visokoj razini osiguranja integriteta financijskih informacija.

U situacijama kada rukovoditelji poslovnog subjekta sumnjaju u odstupanja u financijskim izvještajima ili prisutnost financijskih pronevjera, potrebne su kompleksnije usluge od onih koje nude obični računovođe. U takvim slučajevima, forenzični računovođe su ključni igrači jer se specijaliziraju za dubinsku analizu financijskih transakcija, identificiranje sumnjivih uzoraka i otkrivanje potencijalnih prijevара (Grey, 2008.). Primarni cilj forenzičnog računovodstva jeste verifikacija financijskih događaja i pružanje relevantnih dokaza za sudsku upotrebu.

Postoji nekoliko ključnih događaja koji su doveli do povećanja potrebe za forenzičnim računovodstvom i porasta broja forenzičara (Budimir, 2015.):

- Povećanje slučajeva prijevара u poduzećima: Mnoga poduzeća su postale žrtve raznih oblika prijevара, što je dovelo do potrebe za specijaliziranim stručnjacima koji mogu otkriti i istražiti ove nepravilnosti.
- Korupcija i podmićivanje: Sve veći broj poduzeća suočava se s problemima korupcije i podmićivanja, što zahtijeva angažiranje forenzičnih računovođa kako bi istražili financijske transakcije i identificirali moguće nezakonite aktivnosti.
- Pogrešno prikazivanje financijskih izvještaja: Broj financijskih izvještaja u kojima se utvrđuje pogrešno prikazivanje ili manipulacija sve više raste, što zahtijeva pažljivo istraživanje i analizu kako bi se utvrdila istinitost izvještaja.

- Rast prijevvara na imovini: Prijevare koje uključuju pogrešno prikazivanje gubitaka na imovini u prosjeku postaju sve učestalije, što zahtijeva posebnu pažnju forenzičnih računovođa u identifikaciji ovih nepravilnosti.
- Slučajno otkrivanje prijevvara: Više od trećine prijevvara otkriva se slučajno, primjenom uobičajenih postupaka detekcije prijevvara. Stoga je potrebno posebno stručno znanje i analitičke vještine kako bi se otkrile i istražile potencijalne prijevare.

Forenzički računovođe mogu raditi u raznim sektorima, bilo u javnoj praksi ili za osiguravajuća društva, banke, policijske snage ili vladine agencije. U računovodstvenoj tvrtki ovi će računovođe raditi u savjetodavnom timu ili, u većoj tvrtki, u posebnom odjelu za forenzičko računovodstvo. U konzultantskoj tvrtki oni će raditi za konzultanta za upravljanje rizikom. Odvjetnici, agencije za provođenje zakona, osiguravajuća društva i vladine organizacije također će zaposliti forenzičke računovođe na puno radno vrijeme ili na temelju ugovora. Prosječna plaća forenzičkog računovodstva iznosi 76.169 USD u SAD – u (Amat, 2019.).

Forenzični računovođe koriste svoje specijalne vještine i znanja za razumijevanje poslovnih informacija, financijskih sustava izvještavanja, računovodstvenih i revizorskih procedura te tehnika istraživanja. Njihov zadatak nije samo otkrivanje neslaganja, već pronalaženje raznih vrsta prijevvara, te davanje odgovora na ključna pitanja - tko, što, gdje i zašto (Koletnik i Kolar, 2008.).

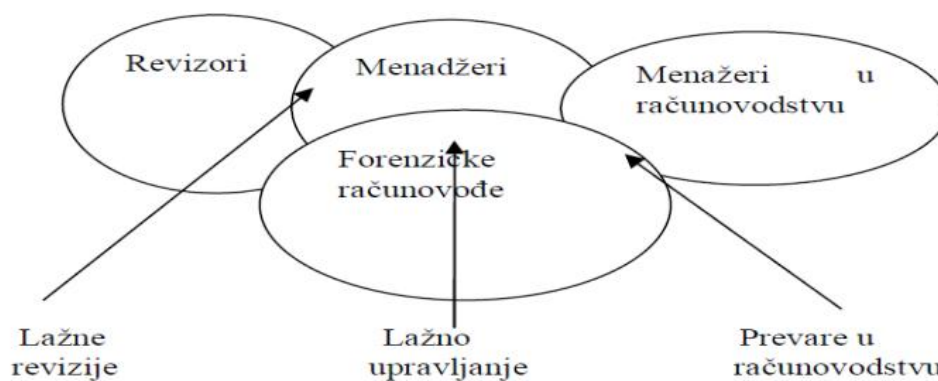
Forenzični računovođa igra ključnu ulogu u analizi, istraživanju i prezentaciji dokaza o počinjenim prijevarama i nepravilnostima unutar gospodarskog društva. Njihova stručnost u području računovodstva, revizije i istraživačkih vještina omogućuje im jasan uvid u potencijalne nepravilnosti i nepravednosti koje se mogu javiti u poslovanju.

Forenzički računovođe obavljaju niz aktivnosti kako bi otkrili i istražili financijske prijevare i nepravilnosti. To uključuje analizu dokaza, prikupljanje relevantnih podataka i informacija, te prezentaciju rezultata istraživanja u obliku izvješća i dokumentacije (Budimir, 2013.). Njihova uloga nije samo ograničena na identifikaciju nepravilnosti, već i na sudjelovanje u razvoju kompjuteriziranih

aplikacija koje pomažu u analizi i prezentaciji financijskih dokaza. Također, oni pružaju potrebnu asistenciju u upravnim postupcima i drugim sličnim situacijama.

Pri svakoj forenzičnoj istrazi, glavno načelo je ocjena činjenica. Forenzični računovođe imaju ključne zadatke u analizi, interpretaciji, sažimanju i prezentaciji međusobno povezanih poslovnih i financijskih informacija kako bi bile jasne i pravno valjane (Koletnik i Kolar, 2008.). Njihov rad pomaže osigurati integritet financijskih izvješćaja, otkriti nepravilnosti i pružiti relevantne informacije za potrebne postupke i sudove.

Slika 2. Odnos poslovnih menadžera, revizora i forenzičnih računovođa

Izvor: Budimir, N. (2016): Forenzično računovodstvo i njegova uloga u otkrivanju računovodstvenih prijevара, Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, Vol. 7 No. 1, str. 22

Grafički prikaz odnosa između menadžera, poslovnih menadžera, revizora i forenzičnih računovođa prikazuje kako ove uloge međusobno surađuju i nadopunjuju se u svrhu osiguranja integriteta i transparentnosti financijskog poslovanja. Menadžeri su odgovorni za upravljanje poslovnim aktivnostima, dok revizori obavljaju neovisnu provjeru financijskih izvješćaja i sustava kontrole. Forenzični računovođe, s druge strane, koriste svoje stručnosti kako bi istražili sumnjive aktivnosti i otkrili nepravilnosti koje su možda izbjegnute u redovnoj reviziji.

Forenzični računovođe često se pozivaju da svjedoče na sudovima i djeluju kao stručnjaci za financijske aspekte slučajeva, kako na strani tužitelja tako i na strani

obrane. Njihovo svjedočenje i ekspertiza igraju ključnu ulogu u razotkrivanju financijskih prijevara i pružanju relevantnih informacija sudskim postupcima.

Suradujući s drugim dionicima, forenzični računovođa pruža kritične informacije koje mogu pomoći u donošenju ključnih odluka i osiguranju pravednog i zakonitog poslovanja (Budimir, 2016.). Njihova uloga u osiguravanju transparentnosti, odgovornosti i integriteta financijskog poslovanja postaje sve važnija kako organizacije suočavaju s povećanim rizicima financijskih prijevara i nepravilnosti.

Forenzični računovođa obavlja složene zadatke u otkrivanju i istraživanju financijskih prijevara i nepravilnosti. Njihova uloga u pružanju relevantnih informacija i analiza ključna je za osiguranje integriteta i transparentnosti financijskog poslovanja, te za zaštitu interesa organizacija i klijenata. Suradnja s drugim dionicima, poput menadžera i revizora, ključna je u postizanju cjelovitog i učinkovitog pristupa očuvanju financijske sigurnosti i povjerenja u poslovanje.

3.6 Forenzičko računovodstva i forenzička revizija

Forenzičko računovodstvo i forenzička revizija su dvije specijalizirane grane računovodstva koje imaju ključnu ulogu u otkrivanju, istraživanju i prevenciji financijskih prijevara i nepravilnosti unutar organizacija. Ove discipline koriste istraživačke metode i tehnike kako bi pružile relevantne informacije za sudski postupak, zaštitu interesa klijenata i unapređenje integriteta financijskog poslovanja.

Forenzičko računovodstvo obuhvaća širok spektar poslova koji uključuju analizu financijskih izvještaja, provjeru transakcija, reviziju računalnih tragova, te forenzičku analizu poslovanja. Ovaj pristup usmjeren je na otkrivanje i istraživanje financijskih prijevara, pronevjera, korupcije, i drugih nepravilnosti koje mogu ugroziti integritet poslovanja i financijske podatke organizacija.

Forenzički računovođe primjenjuju svoju stručnost u razumijevanju informacija o poslovanju, financijskih sustava izvještavanja, računovodstvenih i revizorskih procedura te tehnika istraživanja. Njihov zadatak nije samo pronaći neslaganja, već i pronaći širok spektar prijevara, te dati odgovore na ključna pitanja

poput tko, što, gdje i zašto. Kroz analizu, interpretaciju i prezentaciju povezanih financijskih podataka, forenzički računovođe pružaju relevantne informacije koje mogu biti korištene u sudskim postupcima, tužbama, osiguravajućim zahtjevima, korporativnim istraživanjima i internim istragama.

S druge strane, forenzička revizija fokusira se na primjenu računovodstvenih i revizorskih tehnika kako bi se provjerili financijski podaci i transakcije s posebnim naglaskom na otkrivanje prijevara i nepravilnosti. Ova vrsta revizije obuhvaća detaljnu analizu financijskih izvještaja, provjeru financijskih transakcija, identificiranje sumnjivih uzoraka i tragova te provjeru usklađenosti s računovodstvenim standardima i zakonima.

Forenzička revizija može biti interna ili eksterna. Interna forenzička revizija provodi se unutar organizacije kako bi se provjerili interni procesi, kontrole i financijski podaci radi otkrivanja mogućih nepravilnosti i prijevara. Eksterna forenzička revizija provodi se od strane neovisnih stručnjaka kako bi se istražili slučajevi financijskih prijevara ili sumnje na nepravilnosti, a njihovi rezultati mogu se koristiti u sudskim postupcima i pravnom postupku.

Forenzičko računovodstvo i forenzička revizija usko surađuju kako bi osigurali transparentnost, integritet i odgovornost u financijskom poslovanju. Njihova uloga postaje sve važnija kako se broj financijskih prijevara i nepravilnosti povećava, te kako organizacije postaju svjesnije potrebe za osiguravanjem integriteta financijskih informacija. Ovi stručnjaci igraju ključnu ulogu u suzbijanju gospodarskog kriminala, zaštiti interesa klijenata i očuvanju povjerenja u financijske sustave.

4. PRIMJENA I PROCESI U FORENZIČKOM RAČUNOVODSTVU

Forenzičko računovodstvo predstavlja ključnu disciplinu koja se bavi otkrivanjem, istraživanjem i prevencijom financijskih prijevара i nepravilnosti unutar organizacija. Primjena i procesi u forenzičkom računovodstvu uključuju širok spektar metoda i tehnika koje se koriste kako bi se analizirali financijski podaci, identificirale sumnjive transakcije te pružile relevantne informacije za sudski postupak i zaštitu interesa klijenata.

U četvrtom poglavlju opisana je implementacija forenzičkog računovodstva i njegova primjena u praksi.

4.1. Temeljni pristupi u forenzičkim istraživanjima

Forenzička istraživanja predstavljaju ključni dio forenzičkog računovodstva, a pristupi koji se primjenjuju u ovim istraživanjima igraju ključnu ulogu u otkrivanju i razumijevanju financijskih prijevара i nepravilnosti. Postoje nekoliko temeljnih pristupa koji se koriste u forenzičkim istraživanjima, a svaki od njih doprinosi cjelovitosti i detaljnosti analize financijskih podataka.

Financijska analiza je osnovni pristup u forenzičkim istraživanjima koji uključuje detaljnu analizu financijskih podataka kako bi se otkrile nepravilnosti, neusklađenosti ili sumnjive transakcije (Grey, 2008.). Ovaj pristup uključuje proučavanje financijskih izvještaja, bilance stanja, izvještaja o dobiti i gubicima te tokova novca kako bi se identificirali potencijalni problemi ili anomalije u financijskim podacima.

Računalna forenzika predstavlja pristup u kojem se koristi tehnologija i metode kako bi se proučavali elektronički zapisi i podaci. Ovaj pristup uključuje analizu elektroničke pošte, datoteka, baza podataka i drugih digitalnih tragova kako bi se otkrili tragovi financijskih prijevара i manipulacija (Singleton et al., 2006.).

Prikupljanje dokaza i provođenje intervjua igraju ključnu ulogu u forenzičkim istraživanjima. Forenzički istražitelji koriste pravno prihvatljive metode kako bi prikupili dokaze koji će biti korisni u sudskim postupcima i zaštitu interesa klijenata.

Intervjui s ključnim svjedocima, zaposlenicima ili drugim relevantnim osobama pružaju dodatne informacije koje mogu biti od presudnog značaja u istrazi.

Analiza transakcija je pristup koji se koristi za identificiranje nepravilnosti i sumnjivih aktivnosti u financijskim transakcijama. Ovaj pristup uključuje usporedbu financijskih podataka s poznatim uzorcima, provjeru autentičnosti transakcija i identificiranje neobičnih transakcija koje mogu ukazivati na moguće prijevare.

Forenzička revizija je specifičan pristup koji uključuje neovisnu provjeru financijskih podataka kako bi se utvrdila autentičnost, točnost i pouzdanost financijskih izvještaja (Petković, 2010.). Ovaj pristup uključuje reviziju financijskih dokumenata, transakcija i sustava kontrole kako bi se identificirali potencijalni problemi ili nepravilnosti.

Kombinacija ovih temeljnih pristupa omogućuje forenzičkim istražiteljima detaljno i sveobuhvatno proučavanje financijskih podataka i transakcija. Integracija tehnologije, pravnog znanja i forenzičkih metoda omogućuje otkrivanje i razumijevanje financijskih prijevara i nepravilnosti na temelju čvrstih i pouzdanih dokaza. Ovi temeljni pristupi igraju ključnu ulogu u osiguravanju transparentnosti, integriteta i odgovornosti u financijskom poslovanju te pružaju ključne informacije koje mogu biti korištene u sudskim postupcima, tužbama i zaštiti interesa klijenata.

4.2. Primjena i okvir djelovanja forenzičkog računovodstva

Primjena i okvir djelovanja forenzičkog računovodstva obuhvaćaju širok spektar aktivnosti koje se provode kako bi se otkrile, istražile i prevenirale financijske prijevare i nepravilnosti unutar organizacija. Forenzičko računovodstvo koristi se u različitim situacijama i industrijama kako bi se osigurala transparentnost, integritet i odgovornost u financijskom poslovanju.

Primjena forenzičkog računovodstva uključuje sljedeće ključne aspekte (Budimir, 2013.):

- Otkrivanje prijevara: Forenzičko računovodstvo koristi istraživačke metode i tehnike kako bi otkrilo nepravilnosti i financijske prijevare. To uključuje analizu financijskih izvještaja, provjeru transakcija, identificiranje sumnjivih

uzoraka i tragova, te prikupljanje dokaza koji će poslužiti u sudskim postupcima i pravnom postupku.

- Istraživanje financijskih nepravilnosti: Forenzički računovođe provode detaljnu analizu financijskih podataka kako bi identificirali i razumjeli financijske nepravilnosti unutar organizacija. To uključuje proučavanje financijskih izvještaja, bilance stanja, izvještaja o dobiti i gubicima, te analizu transakcija i evidencija.
- Prevencija financijskih prijevара: Forenzičko računovodstvo također ima ulogu u prevenciji financijskih prijevара. Kroz reviziju financijskih sustava i kontrola, forenzički računovođe identificiraju potencijalne ranjivosti i propuste u poslovnim procesima te preporučuju mjere za jačanje internih kontrola i smanjenje rizika od prijevара.
- Sudski postupci i pravna podrška: Forenzički računovođe pružaju stručnu podršku u sudskim postupcima i pravnim slučajevima koji se odnose na financijske prijevare. Oni svjedoče kao eksperti na sudovima, prezentirajući relevantne dokaze i analize koje će pomoći u donošenju presude.
- Korporativna istraživanja: Forenzičko računovodstvo često se koristi u korporativnim istraživanjima kako bi se utvrdile nepravilnosti i nezakonite radnje unutar poduzeća. To može uključivati istraživanje krađe intelektualnog vlasništva, korupcije, sukoba interesa i drugih neetičkih ponašanja.

Okvir djelovanja forenzičkog računovodstva može varirati ovisno o specifičnim potrebama i situacijama. U nekim slučajevima, forenzičko računovodstvo može se primijeniti unutar same organizacije kako bi se unaprijedila interna kontrola i nadzor. U drugim situacijama, može biti angažirano od strane vanjskih klijenata, kao što su odvjetničke organizacije, osiguravateljske kompanije ili državne agencije, kako bi istražilo specifične slučajeve prijevара ili nepravilnosti.

U svakom slučaju, primjena forenzičkog računovodstva zahtijeva stručnost u području računovodstva, prava, istraživanja i tehnologije. Forenzički računovođe moraju biti sposobni pravilno interpretirati financijske podatke, identificirati nepravilnosti, pružiti relevantne dokaze i pružiti stručnu podršku u pravnim

postupcima. Njihov rad igra ključnu ulogu u osiguravanju integriteta financijskog poslovanja i zaštiti interesa organizacija i klijenata.

4.3. Tehnike i modeli analize u forenzičkom istraživanju

Tehnike i modeli analize u forenzičkom istraživanju igraju ključnu ulogu u otkrivanju i razumijevanju financijskih prijevara i nepravilnosti. Ovi alati omogućuju forenzičkim istražiteljima da prouče financijske podatke, identificiraju sumnjive uzorke i tragove, te prikupe dokaze koji će biti korisni u sudskim postupcima i pravnom postupku.

Modeliranje podataka uključuje upotrebu matematičkih i statističkih modela kako bi se analizirali financijski podaci i identificirali ključni faktori ili varijable koje mogu utjecati na pojavu prijevara (Budimir, 2013.). Ova tehnika omogućuje forenzičkim istražiteljima da predvide moguće scenarije prijevara i identificiraju rizična područja.

Analiza mreže koristi se za istraživanje i vizualizaciju povezanosti između pojedinaca, entiteta i transakcija u financijskim podacima (Budimir, 2013.). Ova tehnika može otkriti složene mreže prijevara i korupcije unutar organizacija. Analizom mreže, forenzički istražitelji mogu identificirati ključne aktere i veze koje mogu biti relevantne za istraživanje.

Računalna forenzika koristi se za analizu elektroničkih zapisa i podataka kako bi se otkrile digitalne tragove prijevara. Ova tehnika uključuje analizu e-mailova, datoteka, metapodataka i drugih digitalnih tragova kako bi se identificirali ključni dokazi za istraživanje (Singleton et al., 2006.).

Ove tehnike i modeli analize čine temelj forenzičkog istraživanja i omogućuju forenzičkim istražiteljima da pruže relevantne i pouzdane informacije u svrhu otkrivanja i razumijevanja financijskih prijevara i nepravilnosti. Integracija ovih alata s ekspertnim znanjem forenzičkih istražitelja igra ključnu ulogu u osiguravanju integriteta i transparentnosti financijskog poslovanja te pružanju podrške u sudskim postupcima i pravnim slučajevima.

5. FORENZIČKO RAČUNOVODSTVO U FUNKCIJI OTKRIVANJA MANIPULACIJA FINANCIJSKIM IZVJEŠTAJIMA

Forenzičko računovodstvo igra ključnu ulogu u otkrivanju manipulacija financijskim izvještajima. Kao specijalizirana disciplina, forenzičko računovodstvo koristi istraživačke metode i tehnike kako bi analiziralo financijske podatke, identificiralo sumnjive transakcije i otkrilo nepravilnosti u izvještajima. Njegova uloga je ključna u osiguravanju transparentnosti i integriteta financijskog izvještavanja te pružanju ključnih dokaza u slučajevima prijevара i nezakonitih aktivnosti. U ovom kontekstu, forenzičko računovodstvo postaje neprocjenjivo sredstvo u zaštiti interesa poduzeća, investitora i svih dionika koji ovise o točnim i pouzdanim financijskim informacijama.

Peto poglavlje opisuje forenzičko računovodstvo u funkciji otkrivanja manipulacija financijskim izvještajima sa metodama otkrivanja manipulacija, tijekom istrage i primjerima poznatih računovodstvenih manipulacija.

5.1. Metode otkrivanja manipulacija s financijskim izvještajima

Otkrivanje manipulacija s financijskim izvještajima ima ključnu ulogu u osiguravanju transparentnosti, povjerenja i integriteta u poslovanju organizacija. Kako bi se identificirale potencijalne nepravilnosti i prijevare u financijskim izvještajima, koriste se različite metode i tehnike koje su dio forenzičkog računovodstva.

Analiza trendova omogućuje forenzičkim istražiteljima da prate i analiziraju promjene u financijskim podacima tijekom vremena (Singleton et al., 2006.). Ova tehnika može otkriti nepravilnosti ili prijevare koje se mogu skrivati unutar velikog broja transakcija. Analizirajući promjene u prihodima, rashodima ili drugim financijskim parametrima, forenzički istražitelji mogu identificirati sumnjive uzorke koji ukazuju na potencijalne prijevare.

Analiza anomalija je tehnika koja se koristi za identificiranje neobičnih i nepravilnih transakcija unutar financijskih podataka (Budimir, 2013.). Ova tehnika uključuje upotrebu statističkih metoda i alata kako bi se otkrile transakcije koje se

razlikuju od uobičajenih obrazaca poslovanja. Anomalije mogu ukazivati na moguće prijevare ili nezakonite aktivnosti.

Sve ove metode rade zajedno kako bi pružile cjelovitu sliku i otkrile moguće manipulacije s financijskim izvještajima. Forenzičko računovodstvo igra ključnu ulogu u osiguravanju integriteta financijskog izvještavanja te pruža pouzdane i relevantne dokaze koji će biti korisni u sudskim postupcima, regulatornim istragama i zaštiti.

5.2. Tijek istrage forenzičkog računovodstva

Tijek istrage forenzičkog računovodstva može varirati ovisno o složenosti slučaja, vrsti prijevare ili manipulacije koja se istražuje te specifičnim zahtjevima klijenta ili pravosudnih tijela. Istraga forenzičkog računovodstva slijedi nekoliko ključnih koraka (Grey, 2008.):

1. Priprema i planiranje: Prije početka istrage, forenzički računovođa ili tim analizira informacije o slučaju i stvara plan kako će provesti istraživanje. Ovo uključuje identifikaciju ključnih pitanja koja treba istražiti, prikupljanje relevantnih dokaza i utvrđivanje potrebnih resursa za provođenje istrage.
2. Prikupljanje dokaza: Prikupljanje dokaza ključan je dio istrage. Forenzički računovođa koristi različite tehnike i alate kako bi prikupio financijske podatke, dokumentaciju, elektroničke zapise, potvrde i druge relevantne dokaze. Dokazi se mogu prikupljati iz različitih izvora, uključujući računovodstvene evidencije, bankovne izvještaje, fakture, ugovore, e-mailove i druge digitalne zapise.
3. Analiza dokaza: Nakon što su dokazi prikupljeni, slijedi njihova temeljita analiza. Forenzički računovođa primjenjuje različite metode analize kako bi identificirao nepravilnosti, sumnjive transakcije ili uzorke koji mogu ukazivati na manipulaciju financijskim izvještajima.
4. Tumačenje rezultata: Kada su dokazi analizirani, forenzički računovođa tumači rezultate istraživanja i izrađuje izvješće koje sadrži ključne nalaze, zaključke i preporuke. Izvješće može biti pripremljeno za klijenta, pravosudna tijela, sud ili druge relevantne strane.

5. Svjedočenje i pravna podrška: Ako je potrebno, forenzički računovođa može svjedočiti kao ekspertni svjedok na sudu ili u drugim pravnim postupcima. Njihova uloga je objasniti svoje nalaze i analize te pružiti stručnu podršku u sudskim postupcima.
6. Izvještavanje i preporuke: Forenzički računovođa izvješćuje klijenta ili nadležna tijela o rezultatima istrage i pruža preporuke za poboljšanje internih kontrola i sprečavanje budućih prijevara.

Važno je napomenuti da je tijekom istrage forenzičkog računovodstva često složen i zahtijeva stručnost i iskustvo u području računovodstva, revizije, prava i forenzičke analize. Osim toga, istraga se mora provoditi u skladu s relevantnim zakonima i standardima kako bi bila valjana i prihvaćena kao ključni dokazi u pravnim postupcima ili regulatornim istragama.

5.3. Primjeri računovodstvenih prijevara i uloga forenzičkog računovodstva u njihovu otkrivanju

U nastavku će se prikazati nekoliko svjetskih primjera računovodstvenih prevara te jedan primjer iz hrvatske prakse.

Računovodstvene prijevare i manipulacije predstavljaju ozbiljan problem u poslovnom svijetu, a neke od najpoznatijih i najznačajnijih prijevara obilježile su povijest. Ove prijevare su obično povezane s namjernim izobličavanjem financijskih izvještaja kako bi se stvorio lažan dojam o financijskom zdravlju poduzeća ili kako bi se prikrile gubitci i nepravilnosti. Primjeri najpoznatijih svjetskih računovodstvenih prijevara i manipulacija se očituju kod najznačajnijih svjetskih poduzeća i prikazane su u nastavku.

Enron je nekadašnji energetska div koji je bankrotirao u veljači 2001. godine. Njihova prijevare uključivala je stvaranje posebnih svrhovskih entiteta i skrivanje dugova kako bi se prikazao lažno pozitivan financijski rezultat. Manipulacije s financijskim izvještajima i loše upravljanje doveli su do jednog od najvećih korporativnih skandala u povijesti (Jones, 2010.). Ova priča započinje s ambicioznim planovima i agresivnim poslovnim modelom koji su Enronu omogućili brz rast i dominaciju energetska sektorom. Ključni element te strategije bio je korištenje

računovodstvenih trikova kako bi se sakrili gubici i povećali prihodi poduzeća. Enron je koristio entitete nazvane "specijalni svršitelji" (special purpose entities - SPEs) (Jones, 2010.) kako bi prebacio velike količine dugova s bilanci poduzeća, prikrivajući stvarno financijsko stanje.

Najpoznatiji primjer ovakvih računovodstvenih manipulacija bila je suradnja Enrona s jednim od njihovih investitora, Andrewom Fastowom, koji je osnovao SPE po imenu LJM. Enron je koristio LJM za skrivanje ogromnih gubitaka i podizanje vrijednosti dionica kompanije. Ova prijevarena je dovela do toga da su financijski izvještaji Enrona izgledali zdravije nego što su zapravo bili, a investitori su bili zavedeni. Kada je istina konačno otkrivena, Enron je bankrotirao u prosincu 2001. godine, a tisuće investitora izgubilo je svoje ulaganje. Više od 20.000 zaposlenika ostalo je bez posla i mirovinski fondovi su pretrpjeli ozbiljne gubitke (Jones, 2010.). Skandal je uzdrmao povjerenje u korporativni svijet i potaknuo regulatorne promjene u računovodstvu i poslovnom upravljanju. Nakon Enronove propasti, usvojeni su novi zakoni i propisi kako bi se spriječila buduća računovodstvena prijevara. Sarbanes-Oxley Act (SOX) donesen je 2002. godine kako bi se poboljšala transparentnost financijskih izvještaja i jačao nadzor nad korporacijama (Jones, 2010.). Također, računovodstvene standarde su revidirali kako bi se osiguralo da poduzeća ne mogu koristiti iste trikove kao Enron. Računovodstvena prijevara u Enronu ostaje poučna priča o tome kako nedostatak etičkog poslovanja i manipulacija računovodstvenim pravilima mogu dovesti do katastrofalnih posljedica. Skandal je postao simbolom neetičkog ponašanja u korporativnom svijetu i podsjetnik na važnost odgovornog i transparentnog poslovanja.

Telekomunikacijski div WorldCom središte je jednog od najvećih računovodstvenih prijevara u povijesti SAD-a. Organizacija je skrivala ogromne troškove i lažno prikazivala prihode kako bi prikrila financijske poteškoće (Jones, 2010.). Nakon što je prijevara otkrivena, organizacija je bankrotirala, a njezini čelnici suočili su se s kaznenim progonom.

Računovodstvena prevara u WorldComu bila je sofisticirana i iznimno razmjerna. Temeljila se na manipulaciji računovodstvenim zapisima kako bi se prikrili enormni gubici i povećali prihodi organizacije. Ključni element ove prijevare bila je knjigovodstvena praksa nazvana "kapitaliziranje troškova" (capitalizing expenses) (Jones, 2010.). Umjesto da troškove infrastrukture i operacija bilježe kao

izdatke, WorldCom je odlučio te troškove knjigovodstveno prebaciti u dugoročnu imovinu, čime je umanjio svoje izdatke i prikazao veći dobitak. Ova manipulacija dovela je do toga da se prihodi poduzeća čine većima nego što jesu, što je povisilo cijenu dionica na tržištu.

Otkrivanje prijevare započelo je kada je interni revizor kompanije, Cynthia Cooper, otkrila nesrazmjer u knjigovodstvenim zapisima. Nakon što je podnijela izvješće o sumnjivim praksama višim menadžerima, započeo je temeljiti pregled financijskih izvještaja. U srpnju 2002. godine, WorldCom je priznao da je prikrrio gubitke od preko 11 milijardi dolara (Jones, 2010.). Nakon otkrivanja prevarantske prakse, WorldCom je podnio zahtjev za bankrot i postao najvećim bankrotiranim američkim poduzećem do tada. Više od 20.000 radnika ostalo je bez posla, a investitori su izgubili milijarde dolara (Jones, 2010.). Slučaj WorldCom dodatno je podržao potrebu za reformama u korporativnom sektoru i dovelo je do usvajanja Sarbanes-Oxley Acta, što je propisalo strože regulacije i nadzor nad korporativnim računovodstvom. Računovodstvena prevara u WorldComu ostaje važnom lekcijom o potrebi stroge regulacije, transparentnosti i etike u poslovanju. Slučaj je dodatno naglasio važnost odgovornosti menadžmenta i neovisnih revizora kako bi se izbjegli budući skandali u korporativnom svijetu.

Parmalat je bio međunarodni prehrambeni div koji je otkrio masovnu financijsku prijevaru nakon što je otkriveno da je poduzeće prikazivalo nerealne prihode, lažiralo bilance i koristilo fiktivne transakcije kako bi prikrila gubitke. Skandal je dovelo do bankrota poduzeća i zatvaranja stotine njezinih podružnica (Jones, 2010.).

Ključni elementi računovodstvene prijevare u Parmalatu uključivali su lažiranje financijskih izvještaja, stvaranje lažnih banaka i offshore poduzeća kako bi se prikrili ogromni dugovi i gubici kompanije, te izmišljanje fiktivnih transakcija kako bi se prikazao veći prihod nego što je zapravo ostvaren. Ova složena mreža lažnih financijskih informacija i entiteta omogućila je Parmalatu da prikrije dugove od preko 14 milijardi eura. Otkrivanje prevarantskih praksi započelo je kada su revizori iz Price Waterhouse Coopers (PwC) primijetili nepravilnosti u financijskim izvještajima Parmalata (Jones, 2010.). Nakon što su podigli sumnje, otkriveno je da su bankarski izvještaji koje je Parmalat tvrdio da su izdali bili potpuni falsifikati. To je dovelo do podnošenja prijave i istrage koja je otkrila duboko ukorijenjene financijske

nepravilnosti. Nakon otkrivanja prijave, Parmalat je bankrotirao u prosincu 2003. godine, što je bio jedan od najvećih bankrota u europskoj povijesti (Jones, 2010.) Stotine tisuća malih dioničara i obvezničara pretrpjeli su ozbiljne financijske gubitke. Ova računovodstvena prijevarena u Parmalatu podsjeća na važnost neovisnih revizora i regulatornih tijela kako bi se spriječila korporativna prijevarena. Slučaj Parmalat također je potaknuo reforme u europskim zakonima o korporativnom upravljanju i računovodstvenim standardima kako bi se povećala transparentnost i odgovornost u europskim korporacijama.

Satyam, jedno od najvećih indijskih IT poduzeća, otkrila je masovnu financijsku prijevarenu u kojoj su lažirani prihodi, dobit i bilance. Osnivač poduzeća priznao je prijevarenu koja je uzrokovala gubitak povjerenja investitora i tešku krizu u indijskom poslovnom sektoru (Jones, 2010.).

Osnova prevare u Satyamu bila je manipulacija financijskim izvještajima kako bi se prikazao lažni prihod i dobit poduzeća. Ključni elementi ove prijave uključivali su (Jones, 2010.):

- Lažiranje prihoda: Satyam je iznosio lažne prihode na svojim financijskim izvještajima tako da bi izgledali profitabilnije nego što su stvarno bili. Ovo je postignuto kroz izmišljanje fiktivnih poslova i klijenata.
- Krivotvorenje financijskih izvještaja: Financijski izvještaji Satyama bili su temelj za prikazivanje lažnih informacija o stanju poduzeća. Krivotvoreni izvještaji uključivali su lažne bilance, prihode, dobitke i ostale financijske podatke.
- Manipulacija gotovinom i bankovnim računima: Satyam je manipulirao svojim bankovnim računima kako bi skrivio enormne iznose gotovine i likvidnosti. To je bilo važno za prikriivanje stvarnog financijskog stanja poduzeća.

Japanska tvrtka Olympus, poznata po proizvodnji medicinskih uređaja, otkrila je prijevarenu u kojoj je godinama skrivala gubitke prebacivanjem novca u tajne fondе. Otkrivanje prijave dovelo je do pada cijene dionica i oštećenja ugleda poduzeća.

Ključni elementi računovodstvene prijevare u Olympus Corporation uključivali su (Jones, 2010.):

- Skrivanje gubitaka: Poduzeće je godinama skrivalo velike gubitke koje je pretrpjelo u svojim investicijama i poslovanju kroz složeni sustav financijskih transakcija i korištenjem fiktivnih poduzeća.
- Korištenje "Tobashi" prakse: Olympus je koristio tehniku poznatu kao "tobashi", što u prijevodu znači "lepršanje". To je bila praksa prebacivanja gubitaka na tajne investicije i fondove izvan bilanci poduzeća kako bi se izbjegle negativne posljedice na financijske izvještaje.
- Lažiranje financijskih izvještaja: Financijski izvještaji Olympusa bili su lažirani kako bi se prikazali pozitivni rezultati poslovanja i prihodi koje poduzeće nije stvarno ostvarilo.
- Otkrivanje ove računovodstvene prejevare započelo je kada je Michael Woodford, britanski izvršni direktor poduzeća, iznio svoje sumnje u financijske transakcije i potencijalnu prevaru unutar poduzeća. Nakon njegovih izvješća i prigovora, Olympus je otvorio istragu i priznao financijske nepravilnosti koje su se protezale godinama.

Skandal u Olympusu rezultirao je ostavkama visokih dužnosnika, uključujući predsjednika i izvršnog direktora poduzeća. Također je prouzročio značajan pad cijene dionica i ozbiljnu štetu ugledu organizacije. Ovaj slučaj naglašava važnost transparentnosti i odgovornosti u poslovanju te potrebu za neovisnim revizorima i regulatorima kako bi se spriječile računovodstvene prijevare. Olympusov skandal dodatno je potaknuo razgovore o etici i korporativnom upravljanju u japanskom poslovnom svijetu.

Ovi primjeri pokazuju koliko su računovodstvene prijevare i manipulacije ozbiljan problem koji može imati katastrofalne posljedice po poduzeća, investitore i gospodarske sustave. Zbog toga je važno da poduzeća provode stroge interne kontrole i etičke standarde kako bi spriječila i otkrila nepravilnosti na vrijeme. Također, forenzičko računovodstvo ima ključnu ulogu u otkrivanju i istraživanju ovakvih prijevare te pružanju relevantnih i pouzdanih dokaza za suđenja i regulatorne istrage.

6. ZAKLJUČAK

Računovodstvene prijevare predstavljaju kritičan problem u zaštiti globalnog financijskog tržišta. Ovakve manipulacije povezane su s pregledom računovodstvenih evidencija, krivotvorenjem transakcija i zloporabom računovodstvenih načela. Prijevare imaju razoran učinak na gospodarstvo općenito, na dioničare poduzeća i na zaposlenike. Nedavni skandali prijevare koji su utjecali na razne korporacije u SAD-u doveli su do revizije pravila i direktiva strožeg financijskog nadzora u pogledu izvještavanja i financijskih izvještaja te otvaranja informacija zainteresiranim stranama.

U tijeku razvoja računovodstvene profesije, pojavljuju se različiti pristupi i specijalizacije koje se bave specifičnim problematikama računovodstva na jedinstven način. Među tim pristupima, ističu se konzervativno, kreativno i forenzičko računovodstvo, svaki s posebnom svrhom i ciljevima.

Forenzično računovodstvo, kao jedna od tih specijalizacija, odnosi se na primjenu posebnih postupaka, metoda i tehnika kako bi se utvrdilo postoje li pogreške, netočnosti ili čak namjerno prikrivanje informacija u financijskim izvještajima. Ova disciplina fokusira se na otkrivanje slučajeva podmićivanja, prijevare, krađe, krivotvorenja i drugih oblika nezakonitog ili neprihvatljivog ponašanja u financijskim poslovima.

Jedna od ključnih uloga forenzičkog računovodstva je istražiti uzroke lažnog financijskog izvještavanja. Ova istraživanja su važna kako bi se osigurala točnost i pouzdanost financijskih informacija koje koriste dioničari, investitori, vjerovnici i ostali dionici u poslovanju poduzeća. Ujedno, forenzičko računovodstvo ima preventivnu funkciju koja se odnosi na sprječavanje nezakonitih i nepoštenih praksi u poslovanju te na podizanje razine sigurnosti financijskih informacija.

Usporedbom podataka iz različitih poduzeća unutar iste industrije, forenzički računovođe mogu uočiti odstupanja koja zahtijevaju detaljnije istraživanje. Ova analiza omogućuje otkrivanje potencijalnih nepravilnosti ili anomalija koje bi mogle ukazivati na moguću prijevaru ili nezakonite radnje.

Čak i u ovoj eri moderne revolucionarne industrije, računovodstvene su prijevare raširene. Ne može se poreći da je industrijska revolucija 4.0 računovođama olakšala obavljanje posla, štoviše, postoje i neetični računovođe koji koriste

tehnološku industriju 4.0 za provođenje računovodstvenih prijevара. Ova računovodstvena prijevара nastala je zbog ljudske pohlepe bez obzira tko je službenik ili podređeni.

Međutim, ove promjene nisu uspjele zaustaviti i uništiti ovu pojavu. Tehnike koje se koriste za otkrivanje prijevара u računovodstvu i razne strategije mogu pozitivno utjecati na tretman ovog fenomena zbog značajnog stupnja ukazivanja na moguću prijevара. Međutim, budnost je nužno potrebna za dodavanje svih strana uključenih u korporaciju korištenjem različitih programa protiv prijevара kako bi se potaknula odgovornost rukovoditelja uprave i zaposlenika u borbi protiv ove destruktivne pojave.

Stoga svaki pojedinac, bilo računovođa ili revizor, mora biti pošten i transparentan u svom radu koristeći industrijsku revoluciju 4.0 kako bi si olakšao posao, otkrio i eliminirao računovodstvene prijevारे. Sve strane moraju poduzeti vlastitu inicijativu za smanjenje prijevара kako bi se stvorilo skladno društvo.

Profesionalna odgovornost forenzičkih računovođa prema javnom interesu iznimno je važna, s obzirom na važnost i utjecaj koji financijski izvještaji imaju na gospodarski sustav i donositelje odluka. U tom kontekstu, regulativa i edukacija imaju ključnu ulogu u uređenju forenzičkog računovodstva. Potrebno je razviti globalne standarde i certificirane programe kako bi se osigurala visoka razina stručnosti i etike u ovoj specijalizaciji.

Kroz integraciju forenzičkog računovodstva u računovodstvenu praksu, moguće je unaprijediti transparentnost, pouzdanost i odgovornost u financijskom izvještavanju jer forenzičko računovodstvo također, uvelike doprinosi očuvanju integriteta tržišta, jačanju povjerenja investitora i zaštiti interesa dioničara. U kontekstu sve većih zahtjeva za transparentnošću i odgovornošću, forenzičko računovodstvo postaje ključan alat u otkrivanju manipulacija i prijevара s financijskim izvještajima, pružajući pouzdane dokaze za donošenje informiranih odluka u poslovnom svijetu.

LITERATURA

Knjige:

1. Amat, O. (2019): Detecting Accounting Fraud Before It's Too Late, Wiley, New York USA.
2. Belak V. (2011): Poslovna forenzika i forenzično računovodstvo, Zagreb, Belak Excellenes d.o.o.
3. Crumbley, L., Heitger, L., Smith, S. (2007): Forensic and Investigative Accounting, CCH a Wolters Kluwer business
4. Giroux, G. (2017): Accounting Fraud, Second Edition: Maneuvering and Manipulation, Past and Present, Business Expert Press, New York USA.
5. Henselmann, K. (2019): Accounting Fraud, Wiley, New York USA.
6. Jones, M. (2010): Creative Accounting, Fraud and International Accounting Scandals, Wiley, London.
7. Maeda, M. (2010): he Complete Guide to Spotting Accounting Fraud & Cover-Ups: Everything You Need to Know Explained Simply, Atlantic Publishing Group, Ocala, USA.
8. Petković, A. (2010): Forenzička revizija- Kriminalne radnje u finansijskim izvještajima. Bečej, Proleter
9. Rezaee, Z. (2014): Prijevarena u finansijskim izvještajima : sprječavanje i otkrivanje, Mate, Zagreb.
10. Singleton, T. et al. (2006): Fraud Auditing and Forensic Accounting. New Jersey, John Wiley & Sons

Znanstveni i stručni članci:

11. Agarwal, G.K., Medury, Y. (2014): Internal Auditor as Accounting Fraud Buster, The IUP journal of accounting research & audit practices, Vol 13, str. 7-13
12. Bedi D. (2013): Analiza suzbijanja gospodarskih prijevarena u Republici Hrvatskoj, Policija i sigurnost, Vol. 22 No. 3/2013, rujan 2013., str. 412 – 431

13. Budimir, N. (2013). "Forenzičko računovodstvo". Anali poslovne ekonomije, vol.8(1), 1-16.
14. Budimir, N. (2015): Forenzičko računovodstvo i njegov značaj za pouzdanost finansijskih izveštaja u Bosni i Hercegovini, Pravno- Ekonomski pogledi, Vol 2, No. 59, str. 1 - 12
15. Budimir, N. (2016): Forenzično računovodstvo i njegova uloga u otkrivanju računovodstvenih prijevara, Zbornik radova Međimurskog veleučilišta u Čakovcu, Vol. 7 No. 1, str. 15-21
16. Epstein M., Geiger M. (1994): Investor Views of Audit Assurance: Recent Evidence of the Expectation Gap”, Journal of Accountancy, Vol. 178, No. 5, str. 60-66
17. Fich, E.M., Shivdasani, A. (2007): Financial fraud, director reputation, and shareholder wealth, Journal of Financial Economics, Vol 86, str. 306-336
18. Gray, D. (2008): Forensic accounting and auditing Compared and Contrasted to traditional accounting and auditing, American Journal of Business education-fourth quarter, Vol. 116, No. 15, str. 45 – 56
19. Klepo, M., Bićanić, I., Ivanković, Ž. (2017): Slučaj Agrokor: Kriza najveće hrvatske kompanije, Friedrich Erbert Stiftung institut, Zagreb, str. 1 - 58
20. Pai, P. F., Hsu, M.F., Wang, M.C. (2011): A support vector machine-based model for detecting top management fraud, Knowledge based systems Journal Vol. 24, str. 314–321
21. Perols, J.L., Lougee, B.A. (2011): The relation between earnings management and financial statement fraud, Advances in Accounting, incorporating Advances in International Accounting Vol. 27, str. 39–53
22. Zhou, W., Kapoor, G. (2011): Detecting evolutionary financial statement fraud, Decision Support Systems Journal, Vol 50, str. 570-575

Internet izvori:

23. Nickolas, S. (2022): What Is Accounting Fraud? Definition and Examples, dostupno na <https://www.investopedia.com/ask/answers/032715/what-accounting-fraud.asp>, pristupljeno 04.08.2023.

Zakoni i propisi:

24. Revizorska komora (2020): Međunarodno revizijski standardi, dostupno na http://www.srbih.org/OLDSite/pdf/2013/02/Medjunarodni_revizijski_standardi-1.pdf, pristupljeno 04.08.2023.

POPIS SLIKA

Slika 1. Temeljni elementi forenzičkog računovodstva.....	19
Slika 2. Odnos poslovnih menadžera, revizora i forenzičnih računovođa.....	29

POPIS TABLICA

Tablica 1. Sheme prijevara u financijskim izvješćima.....	12
---	----

SAŽETAK

Prevarantske radnje i računovodstvene manipulacije predstavljaju ozbiljne prijetnje integritetu finansijskih sustava i poslovne etike u suvremenom poslovnom okruženju. Njihov utjecaj može biti katastrofalan za poduzeća, dioničare, vjerovnike i društvo u cjelini. Da bi se učinkovito suočili s ovim izazovima, potrebno je detaljno istražiti i razumjeti specifičnosti ovih oblika prijevara kako bismo ih pravilno prepoznali, spriječili i suzbili.

Forenzičko računovodstvo ima ključnu ulogu u istraživanju i otkrivanju prijevara i manipulacija u finansijskim izvještajima. Forenzički računovođe koriste različite metode i tehnike kako bi analizirali finansijske transakcije, tragove i tragove digitalnih podataka kako bi identificirali nepravilnosti ili netočnosti. Ova analiza omogućuje otkrivanje prikrivenih prijevara, neregularnosti u finansijskim izvještajima te neetičkog poslovanja.

Profesionalna odgovornost forenzičkih računovođa prema javnom interesu izuzetno je važna jer su finansijski izvještaji ključni izvori informacija za donositelje odluka u gospodarstvu. U tom smislu, regulativa i edukacija igraju ključnu ulogu u uređenju i standardizaciji forenzičkog računovodstva kako bi se osigurala visoka razina stručnosti i etičkih standarda u ovom području.

Integracija forenzičkog računovodstva u računovodstvenu praksu donosi brojne koristi. Pruža transparentnost, pouzdanost i odgovornost u finansijskom izvješćivanju, čime jača povjerenje investitora i zaštitu interesa dioničara. Forenzičko računovodstvo također pomaže očuvanju integriteta tržišta i smanjenju rizika od finansijskih prijevara.

Ključne riječi: forenzičko računovodstvo, manipulacije, prijevar, finansijski izvještaji, analiza

SAŽETAK

Fraudulent actions and accounting manipulations represent serious threats to the integrity of financial systems and business ethics in the modern business environment. Their impact can be catastrophic for companies, shareholders, creditors and society as a whole. In order to effectively face these challenges, it is necessary to thoroughly investigate and understand the specifics of these forms of fraud in order to properly identify, prevent and combat them.

Forensic accounting plays a key role in the investigation and detection of fraud and manipulation in financial statements. Forensic accountants use various methods and techniques to analyze financial transactions, traces and traces of digital data to identify irregularities or inaccuracies. This analysis enables the detection of covert fraud, irregularities in financial statements and unethical operations.

The professional responsibility of forensic accountants towards the public interest is extremely important because financial statements are key sources of information for decision makers in the economy. In this sense, regulation and education play a key role in the regulation and standardization of forensic accounting in order to ensure a high level of expertise and ethical standards in this area.

Integrating forensic accounting into accounting practice brings numerous benefits. It provides transparency, reliability and accountability in financial reporting, thereby strengthening investor confidence and protecting the interests of shareholders. Forensic accounting also helps preserve market integrity and reduce the risk of financial fraud.

Keywords: forensic accounting, manipulations, fraud, financial statements, analysis